

SOVON Vogelonderzoek Nederland

Natuurplaza (gebouw Mercator 3)
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

T 024-7 410 410
E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

Ganzen en Zwanentellingen in Zeeland Seizoen 2008/2009

Ganzenwerkgroep Zeeland

Informatierapport

Nijmegen, oktober 2010
In opdracht van: provincie Zeeland

**Ganzen en Zwanentellingen
in
Zeeland
Seizoen 2008/2009**

**SOVON Vogelonderzoek Nederland
Ganzenwerkgroep Zeeland**

Nijmegen, oktober 2010
In opdracht van: provincie Zeeland

Colofon

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Provincie Zeeland

Men gelieve dit rapport te citeren als: Ganzenwerkgroep Zeeland. 2010. Ganzen- en Zwanentellingen in Zeeland, seizoen 2008/2009. SOVON-informatierapport 2010/07. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Tekst: J.W. Vergeer

Database- en GIS-bewerking: E. van Winden

Opmaak: P. Eekelder

Foto's: Peter Eekelder (binnenwerk & Kolganzen omslag), Maarten Sluiter (Rotganzen)

Niets uit dit rapport mag worden vereenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOVON en/of opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1. Organisatie, verwerking en analyse	5
2. Opvanggebieden voor ganzen	6
2.1. Waarom ganzenopvanggebieden?	6
2.2. Opvanggebieden en verjaagbeleid in Zeeland	6
2.3. Totstandkoming aanwijzing gebieden	8
2.4. Link tussen ganzenopvang en de maandelijkse tellingen	9
3. Weers- en telomstandigheden	10
4. Dankwoord	12
5. Resultaten seizoen 2008/2009	13
5.1. Algemeen	13
5.2. Kleine Zwaan- <i>Cygnus columbianus bewickii</i>	14
5.3. Toendrarietgans - <i>Anser serrirostris</i>	18
5.4. Kolgans - <i>Anser albifrons</i>	22
5.5. Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	26
5.6. Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	30
5.7. Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	34
5.8. Rotgans - <i>Branta bernicla</i>	38
5.9. Overige soorten	42
6. Literatuur	44
Bijlage I	45

1. Organisatie, verwerking en analyse

De ganzen- en zwanentellingen in de periode oktober 2008 - maart 2009 werden georganiseerd op de datums van de door SOVON georganiseerde nationale ganzen tellingen. Alleen voor de Rotgans was sprake van een deels afwijkend schema; een groot deel van de Rotgans werden namelijk geteld tijdens de watervogeltellingen georganiseerd door de Waterdienst van Rijkswaterstaat (voorheen Rijksinstituut voor Kust en Zee, Rijkswaterstaat) in het kader van het biologisch monitoringprogramma van de zoute rijkswateren. Ook de Grauwe Ganzen in Saefthinghe werden vanwege het getij soms op een afwijkende datum geteld. Deze afwijkende teldata zullen echter nauwelijks tot geen dubbeltellingen teweeg brengen. De telgegevens uit de maanden juli, augustus, september, april, mei en juni zijn voor een groot deel afkomstig uit het monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat. Hierdoor is de informatie in deze maanden alleen voor de Rotgans vrijwel compleet te noemen. Ruiconcentraties van Grauwe-, Brand- en Grote Canadese gans in natuurgebieden worden voor een groot deel geteld, maar de aantallen broedvogels zijn zeker niet compleet. Het voorkomen van de meeste andere soorten ganzen en zwanen in genoemde periode is marginaal. De tellingen tijdens de wintermaanden in de binnendijkse gebieden, de Markiezaatskade en een deel van het Krammer-Volkerak werden verricht door enige tientallen vrijwilligers uit diverse vogelwerkgroepen. De tellingen van Oosterschelde, Westerschelde, Veerse Meer en Grevelingenmeer werden verkregen uit het biologisch monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat.

Tijdens de tellingen gingen de meeste tellers in het geplande weekend het veld in. Veel tellers bezochten maandelijks hun "vaste" telgebieden. De regio-coördinatoren stimuleren het telwerk in hun regio. In sommige regio's verzamelen zij ook de maandelijkse tellingen. In de in dit rapport beschreven periode is het aantal tellingen dat digitaal (via de website van SOVON) wordt wederom toegenomen. De ganzen- en zwanengegevens uit het biologisch monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat werden verstrekt door de BasisInfoDesk van de Waterdienst. Alle genoemde gegevens werden samengevoegd tot één databestand. In de analyses werden alleen gegevens van tellingen op of nabij de afgesproken teldatum gebruikt. Om deze selecties te completeren werd bekeken of voor een aantal soorten nog belangrijke gebieden ontbraken in sommige maanden. Er werden controles uitgevoerd op dubbeltellingen binnen een gebied. Per gebied en soort werd gekozen voor de teldatum die het beste samenviel met diverse andere tellingen in de omliggende gebieden.

De gegevens zijn vervolgens per soort en regio in een tabel verwerkt. Alle telgebieden in Zeeland zijn toegekend aan een regio (landgebied, b.v. Oost-Zeeuws-Vlaanderen) en indien ze grenzen aan een groot water ook aan een bekken (b.v. Oosterschelde). Een gebied langs de zuidkust van Tholen valt zodoende onder regio Tholen en bekken Oosterschelde. Sommige ganzenpopulaties (vooral Rotgans) blijven vrijwel continue in hetzelfde bekken, maar verplaatsen zich soms over diverse regio's. Voorts hebben de aantallen die vermeld worden onder Goeree-Overflakkee alleen betrekking op vogels die op de Slikken van Flakkee in het Grevelingenmeer (uitgezonderd Brandgans) zijn geteld.

Bij de Brandgans zijn de gegevens van de Slikken van Flakkee evenals in voorgaande jaren niet in de totalen verwerkt, deze vogels hebben namelijk een duidelijke relatie met de populatie rondom het Haringvliet, dat buiten de ganzen tellingen in Zeeland valt. De in de Rotganzentabel vermelde gegevens van het Volkerakmeer hebben betrekking op aan de Oosterschelde grenzende gebieden in het Volkerakmeer (Philipsdam, Slikken van de Heen en Plaat van de Vliet). De gegevens van het Zoommeer (Rotgans) hebben voornamelijk betrekking op vogels rondom de Speelmansplaten ten zuiden van Tholen en op de Prinsessenplaat.

Per soort wordt achtereenvolgens een korte bespreking van het aantalsverloop en de verspreiding in het seizoen 2008/2009 gegeven. Daarnaast worden de aantallen en de verspreiding vergeleken met voorgaande seizoenen en wordt aandacht besteedt aan het percentage in de opvanggebieden verblijvende vogels. In hoofdstuk 2 wordt hier nader op ingegaan.

Op de kaarten wordt de verspreiding van een soort gedurende een viertal maanden (meestal november, december, januari en februari) in het seizoen 2008/2009 weergegeven met stippen. Het oppervlak van deze stippen is evenredig aan het aantal vogels dat in een telgebied werd waargenomen. Daarnaast is er van elke soort een figuur met het aantalsverloop in 2008/2009 (lijn) en de uiterste waarden in de periode 2005/2006 - 2007/2008 (grijs vlak). Voorts wordt bij elke soort een figuur met de jaarmaxima van 1975/1976 tot en met 2008/2009 gepresenteerd, waarbij seizoenen met strenge winters in grijs zijn weergegeven.

2. Opvanggebieden voor ganzen

Met ingang van 2003 is in Nederland een beleid ingezet dat zich richt op opvang van ganzen en smienten in daartoe aan-gegeven gebieden. In totaal zal, verspreid over Nederland, in totaal 80.000 hectare zodanig worden beheerd dat ganzen en smienten hier optimaal kunnen verblijven. Buiten die opvanggebieden worden Kolgans, Grauwe Gans en Smient actief verjaagd, eventueel met behulp van afschot. Uitgebreide informatie over deze opvanggebieden is te vinden op de website van SOVON.

Vanaf het seizoen 2006/2007 worden de tijdens de maandelijkse tellingen verzamelde gegevens van ganzen en zwanen onderscheiden naar “binnen opvanggebied” en “buiten opvanggebied”. De meeste tellers doen dit via kaarten waarop ze tijdens het veldwerk alle groepen ganzen en zwanen intekenen. Veel tellers rapporteerden de aantallen vervolgens door gebruik te maken van de online-stippen-invoer op www.sovon.nl. Doel is om na te gaan welk deel van de vogels zich in de opvanggebieden concentreert en of dit in de loop van de tijd onder invloed van verjaging in andere gebieden verandert. In het onderstaande wordt een nader beeld gegeven van het hoe en waarom van het huidige opvang- en verjaagbeleid. Deze informatie is grotendeels overgenomen van de website van SOVON (www.sovon.nl, kijk onder Onderzoek-Ganzenonderzoek-Evaluatie opvang overwinterende ganzen).

2.1. Waarom ganzenopvanggebieden?

Nederland is binnen West-Europa een zeer belangrijk overwinteringsgebied voor ganzen. De toegenomen aantallen in Nederland overwinterende ganzen verblijven deels op agrarische productiegronden (zowel bouwland als grasland), iets waar een aantal boeren niet echt gelukkig mee is. Met name schade op “dure” gewassen zoals wintergraan of groente is veel agrarische ondernemers een doorn in het oog. Het ministerie van LNV heeft een beleid ontwikkeld met als primaire doel om schade door ganzen en Smienten binnen de perken te houden. De kern van dit nieuwe beleid is verwoord in het najaar 2003 ontwikkelde ‘Beleidskader Faunabeheer’, waarbij door LNV werd samengewerkt met de provincies, de Land- en Tuinbouworganisatie LTO, de Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en Vogelbescherming Nederland. De Tweede Kamer heeft ingestemd met het Beleidskader en de Minister heeft de provincies verzocht opvanggebieden aan te wijzen en de maatregelen die in het Beleidskader staan uit te voeren.

Het Beleidskader gaat uit van twee belangrijke uitgangspunten. Enerzijds streeft het naar een ‘duurzame staat van instandhouding’ van overwinterende ganzen en Smienten als uitvloeisel van de internationale verantwoordelijkheid van Nederland voor deze beschermde vogelsoorten (Vogelrichtlijn). Anderzijds meent het Beleidskader dat omvang en toename van de schade als gevolg van overwinterende ganzen en Smienten nu zo omvangrijk is, dat beheer noodzakelijk is. Om de schade door overwinterende ganzen en Smienten aan de landbouw te beperken, en tegelijkertijd de duurzame instandhouding van deze soorten te waarborgen, wordt daarom vanaf 2005 gewerkt met speciale opvanggebieden voor Kolgans, Grauwe Gans en Smient. Hiervoor is landelijk een oppervlak van een 80.000 hectare beschikbaar gesteld. Om dat Brandgans en Kleine Rietgans landelijk gezien vaak tussen de genoemde opvangsoorten verblijven, is bij het aanwijzen van gebieden in sommige gevallen rekening gehouden met deze twee ‘mengsoorten’. Het beleidskader is echter niet gericht op deze twee soorten.

De aanwezigheid van rust en voldoende voedsel binnen de opvanggebieden is cruciaal voor het welslagen van het ingezette beleid. Buiten deze gebieden zijn bovengenoemde soorten ganzen nu in grote delen van het land namelijk deels ‘vogelvrij’ in het agrarisch gebied: ze mogen daar verjaagd en onder sommige condities zelfs bejaagd worden.

2.2. Opvanggebieden en verjaagbeleid in Zeeland

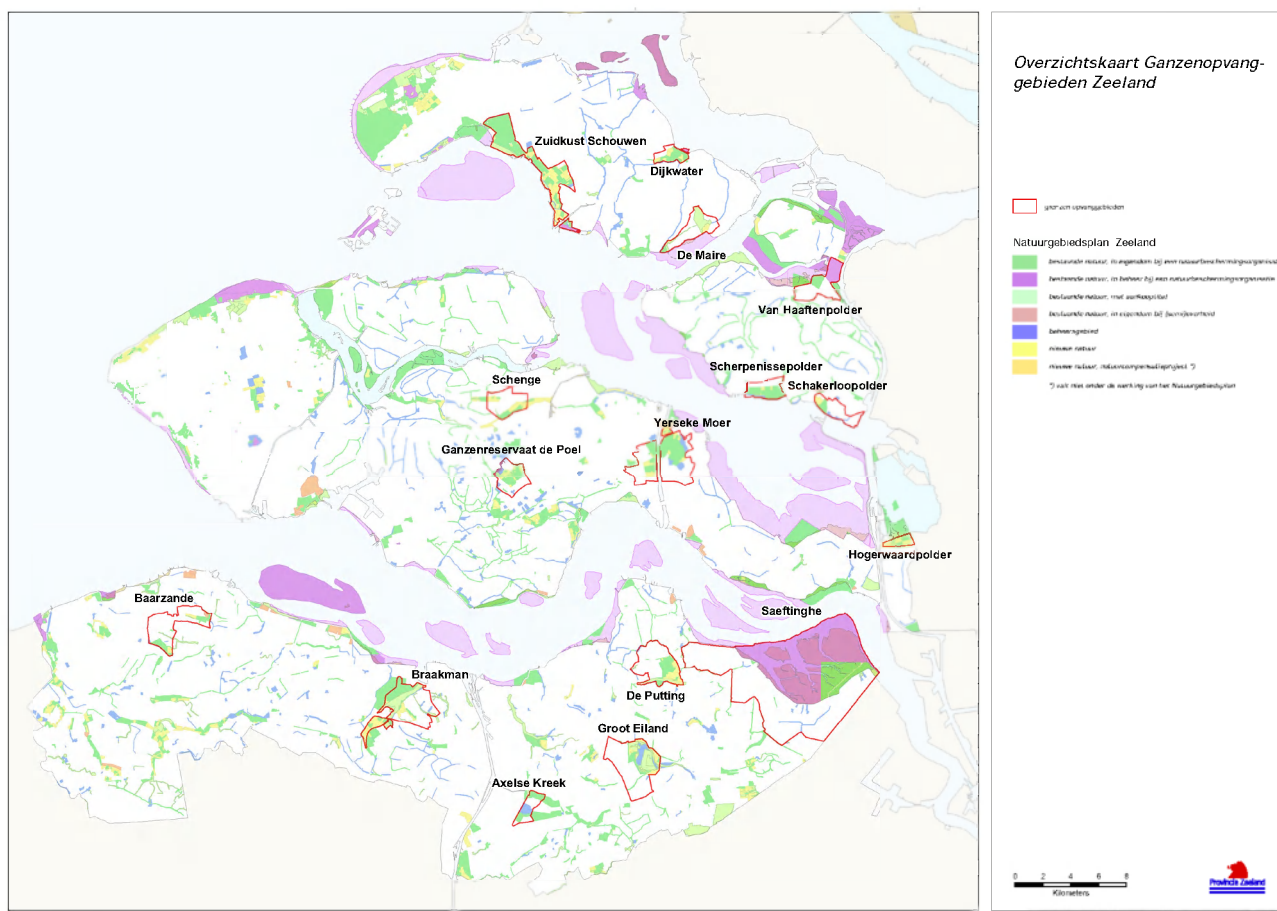
Na een levendige discussie met diverse actoren, waaronder diverse Zeeuwse ganzentellers, is in Zeeland 16.075 hectare aan ganzenopvanggebied vastgesteld. Deze opvanggebieden bevinden zich zowel in bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden als op reguliere landbouwgronden. De tabellen 2.2.1. en 2.2.2. geven een overzicht van deze gebieden. Nadere informatie over de Zeeuwse uitwerking is te vinden in de brochure ‘ganzenopvang Zeeland, beheersgebiedsplan ruime jas begrenzing’ (Provincie Zeeland, 2007).

Tabel 2.2.1. Karakteristiek van de opvanggebieden in Zeeland.

Gebied	Regio	
Saeftinghe	OZVL	Omvangrijk schorrengebied met bijbehorende binnendijkse landbouwpolders
De Putting	OZVL	Graslandreservaat de Putting, Vogelkreek en omringende landbouwpolders
Groot Eiland	OZVL	Kreek met bos en bouwland, natuurontwikkelingsgebied en agrarisch beheersgebied
Axelse Kreek	OZVL	Twee krekken (natuurgebied) en landbouwgrond (deels natuurontwikk.gebied)
De Braakman	WZVL	Braakmankreek en omringende landbouwpolders (deels natuurontwikk.gebied)
Baarzande	WZVL	Natuurgebieden Baarzandse Kreek en de Blikken en omringende landbouwpolders
Oosterschenge	ZB	Oosterschenge en landbouwpolders ten noorden van de kreek (deels nat.ontw.geb.).
Ganzenres. De Poel	ZB	Graslandreservaat De Poel en omringende landbouwgronden (deels nat.ontw.geb.)
Yerseke Moer	ZB	Yerseke en Kapelse Moer, graslandreservaat en enige nabije landbouwgronden
Hogerwaardpolder	ZB	Landbouwpolder ten zuiden van Markiezaat, natuurontwikkelingsgebied
Schakerloopolder	THO	Landbouwgronden en (deel gerealiseerde) natuurontwikk. langs zuidkust Tholen
Scherpenissepolder	THO	Ingericht open natuurontwik. gebied en aan noordzijde aangrenzende landbouwpolders
Van Haaftenpolder	THO	Natuurgebieden Rammegors en van Haaftenpolder en landbouwgronden Hollarepolder
De Maire/De Geule	SD	Natuurgebieden Maire en Geule (kreek) en nabije landbouwpolders
Dijkwater	SD	Natuurgebied Dijkwater en omringende landbouwpolders (natuurontwikk.gebied)
Zuidkust Schouwen	SD	Nat.ontwikk.gebied Prunjepolder, inlagen overige natuurontw.geb. Zuidkust Schouwen

Tabel 2.2.2. Overzicht oppervlak en specifieke invulling opvanggebieden in Zeeland

Naam gebied	totale oppervlakte opvanggebied	waarvan geschikt foerageergebied	Foerageergebied buiten EHS			beteelt akkerland
			bestaande natuur	nieuwe natuur	grasland	
Saeftinghe	6602	3654	2500	0	35	1111
De Putting	771	444	87	138	80	130
Groot Eiland	1121	263	74	40	63	209
Axelse Kreek	250	78	25	0	0	53
De Braakman	1061	416	48	131	80	140
Baarzande	741	364	85	38	45	190
Oosterschenge	460	238	54	78	7	99
Ganzenres. de Poel	435	284	63	91	16	74
Yerseke Moer	1340	809	322	122	94	230
Hogerwaardpolder	141	136	20	116	0	0
Schakerloopolder	351	195	0	66	33	74
Scherpenissepolder	340	270	188	13	35	27
Van Haaftenpolder	552	266	150	0	11	105
De Maire	485	226	70	51	0	101
Dijkwater	236	83	50	15	0	18
Zuidkust Schouwen	1189	746	289	410	20	8
Totaal	16075	8472	4025	1309	519	2569

Figuur 2.2.1. Ligging van de ganzen opvanggebieden in Zeeland en het overige Deltagebied

2.3. Totstandkoming aanwijzing gebieden

Bij de verdeling van het landelijk beschikbare aantal hectares en de begrenzing van de gebieden in de provincies zijn niet alle ganzensoorten betrokken. Het Beleidskader spreekt over de Kolgans, Grauwe Gans en Smient. In sommige provincies hebben de ‘mengsoorten’ Brandgans en Kleine Rietgans een rol gespeeld bij de gebieden selectie. In Zeeland was dit slechts in beperkte mate het geval met de Brandgans en geheel niet met de nauwelijks voorkomende Kleine Rietgans. Rotganzen en Toendrarietganzen maken geen deel uit van het Beleidskader. Bij de aanwijzing van de opvanggebieden is met deze soorten dus geen rekening gehouden.

Het grondgebruik is een criterium voor selectie. Uit kostenoverwegingen dient de opvang zoveel mogelijk op meerjarig grasland plaats te vinden. Voor Zeeland geldt echter dat het, vanwege de “schaarste” aan grasland, onontkoombaar is om ook akkerland te begrenzen. Daar waar mogelijk is echter zo veel mogelijk grasland begrensd. Voor de percelen akkerland geldt dat slechts die oppervlakte meetelt waar daadwerkelijk gefoerageerd kan worden. Dat betekent dat alleen beteelde oppervlaktes graszaad en wintergraan meetellen. Landelijk is afgesproken dat één op de drie hectare daadwerkelijk beteelt wordt in de winter.

Niet alle natuurterreinen binnen de Ecologische Hoofd Structuur lenen zich voor ganzenopvang. Ganzen hebben binnendijs vaak een voorkeur voor kort, eiwitrijk gras. Dit is niet in alle gebieden voorhanden. Bij de selectie van gebieden binnen de EHS is daarom gekeken naar de geschiktheid van de gebieden als ganzenfoerageergebied. De provinciale Natuurdoeltypenkaart is daarbij als leidraad genomen. Op deze kaart staat aangegeven welke natuurwaarden worden nagestreefd in de diverse natuurgebieden. Alleen de gebieden met natuurdoeltypen bloemrijk grasland, zilt grasland, multifunctioneel grasland en begeleid getijdengebied zijn geselecteerd als geschikt foerageergebied.

Een uitvloeisel van het huidige beleid is dat binnen bepaalde condities afschotvergunningen voor Grauwe Gans en Kolgans afgegeven kunnen worden buiten de gedooggebieden en de natuurgebieden. Een dergelijke vergunning wordt in Zeeland alleen verleend bij aantoonbare schade aan landbouwpercelen met kwetsbare akkerbouwgewassen, vollegrondsgroentenpercelen, de eerste snede van nieuw ingezaaid grasland en overjarig grasland. De looptijd van een vergunning is maximaal van 15 september tot 1 april. Er mag alleen met een hagelgeweer geschoten worden.

2.4. Link tussen ganzenopvang en de maandelijkse tellingen

De maandelijkse ganzentellingen vormen een belangrijk instrument om de werking van het ganzenopvangbeleid te volgen. In dit rapport wordt een beeld geschetst van het aantal exemplaren per soort binnen en buiten de opvanggebieden. In een aantal gebieden loopt de grens van een telgebied niet geheel conform de nieuwe begrenzing van de opvang-gebieden. Voor die telgebieden zijn de getelde aantallen toegekend aan de meest waarschijnlijke verblijfplaatsen van de ganzen binnen het gebied, waarbij met name naar de hoeveelheid geschikt foerageergebied is gekeken. Inmiddels kunnen de tellers al hun gegevens digitaal per kaart op geografisch detailniveau aanleveren. Het grote voordeel daarvan is, dat met zekerheid gezegd kan worden of een groep ganzen zich binnen of buiten de grenzen van een opvanggebied ophield.

Overigens is het van groot belang dat alle relevante gebieden buiten de opvang goed geteld blijven worden. Alleen dan valt er immers iets zinnigs te zeggen over het percentage ganzen in de provincie dat binnen de opvanggebieden verblijft. Bovendien is het opvangbeleid niet gericht op enkele binnen de provincie relevante soorten zoals de Kleine Zwaan, de Toendrarietgans en de Rotgans.

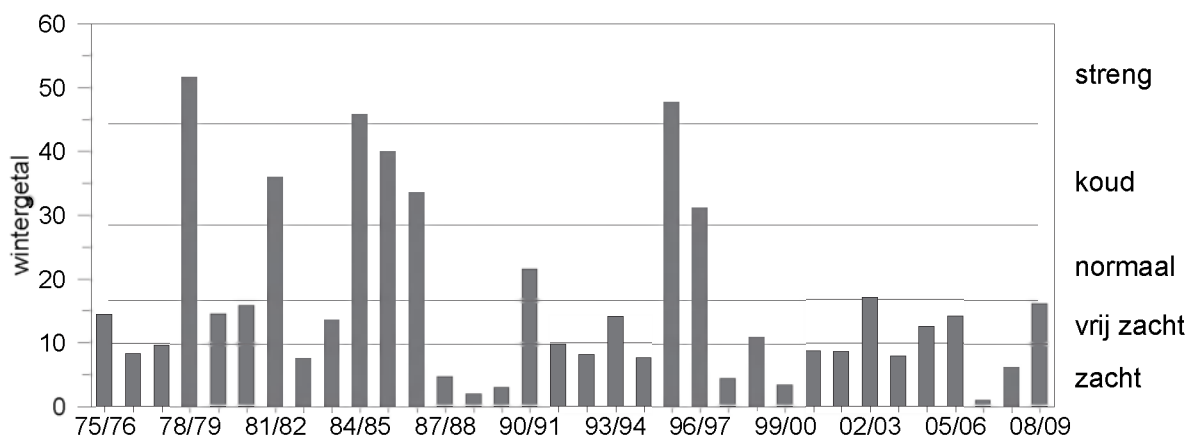
Bij de bespreking van de in het seizoen 2008/2009 in Zeeland aanwezige ganzen (hoofdstuk 5) is per soort een tabel opgenomen waarin per maand het percentage vastgestelde vogels in opvanggebieden, overige natuurgebieden en buiten opvang- en natuurgebieden gegeven is. Een compleet beeld per soort voor alle opvanggebieden wordt gepresenteerd in Bijlage I.

3. Weers- en telomstandigheden

Hoewel gevoelsmatig de winter van 2008/09 veel kouder was dan voorgaande winters was het naar de bekende IJnsen-maatstaven gerekend nog net een vrij zachte winter. Samen met 2002/03 was het wel de koudste winter in de afgelopen 12 jaar (zie figuur 3.1.). Er was in 2008/09 weliswaar sprake van een koudeperiode met sneeuw en ijs, maar die duurde kort en was bovendien erg ongelijk over het land verdeeld. Niet het noordoosten, maar juist het uiterste zuidoosten van het land kende de laagste temperaturen. Hieronder wordt een weersoverzicht gegeven, afgeleid uit de maandelijkse weeroverzichten van het KNMI (MOW-Bulletin, www.knmi.nl).

Aansluitend op de lage temperaturen in Zuidoost-Nederland was er juist in Midden- en Oost-Europa in januari sprake van hevige koude en een dik pak sneeuw. In het oostelijk deel van Duitsland vroom het plaatselijk tot -26°C . In het westelijk deel van het Oostzeegebied heersten eerder bovengemiddelde temperaturen.

De start van het telseizoen in juli was wisselvallig en had normale temperaturen. Vooral in het midden van de maand viel op veel plaatsen veel regen, die in Noord-Nederland het in het voorjaar ontstane neerslagtekort enigszins compenseerde. Een sterke zuidwestelijke stroming zorgde voor een eveneens natte augustus. Op meer dan de helft van alle dagen in deze maand viel regen, terwijl de temperaturen een normaal niveau bereikten. September was over het geheel aan de koele kant, maar kende een warme start en een kouder einde. In de tweede helft van de maand zorgde een omvangrijk hogedrukgebied door een overwegend noordoostelijke stroming met droog en rustig weer. Op 16 en 18 september kwam het in het binnenland plaatselijk al tot vorst aan de grond. Oktober was zonnig, vrij nat en had normale temperaturen, onder invloed van een overwegend zuidwestelijke stroming. De meeste regen viel in de eerste week van de maand, en dan vooral in het noorden en noordwesten van het land. De laatste tien dagen waren duidelijk kouder dan normaal. Een noordwestelijke stroming zorgde voor buig weer en leidde 's nachts tot lichte vorst. De maximumtemperaturen bereikten voor het eerst in het seizoen waarden beneden 10°C . Dit weertype zette zich voort in de eerste week van november. Deze maand was over het geheel echter aan de zachte kant, met weinig zon en vrijwel normale neerslaghoeveelheden. In de laatste decade zorgde een noordwestelijke stroming opnieuw voor afkoeling en in de meeste nachten lichte vorst. Talrijke sneeuwbuien zorgden op 22 en 23 november voor een kortstondig sneeuwdek, op de Veluwe zelfs tot 15 cm. Een kouder weertype domineerde ook december, dat als koud, zeer zonnig en droog de boeken in ging. Tijdens de telling was al in veel telgebieden ijsbedekking aanwezig. Na een kort intermezzo met hoge temperaturen zette vanaf kerst een vorstperiode in, vanaf 30 december ook plaatselijk met strenge vorst in de nacht. Deze vorstperiode zette zich voort tot 12 januari. De koude was echter ongelijk over het land verdeeld. Onder invloed van een op 4-5 januari ontstaan sneeuwdek van ruim 10 cm, was het in het oosten van Gelderland, in Limburg en in Oost-Brabant beduidend kouder dan in de rest van het land. In Noord-Limburg vroom het op de 6^e zelfs tot $-20,8^{\circ}\text{C}$. Juist voor de telperiode op 17 januari zette de dooi in, die echter niet voorkwam dat veel wateren tijdens de midwintertelling nog met ijs waren bedekt. De midwintertelling zelf werd op een aantal plaatsen gehinderd door regen. In de laatste week van januari draaide de stroming naar oost en kwam het kortstondig opnieuw tot vorst in de nacht. Februari was gemiddeld genomen een normale maand wat betreft temperatuur en neerslag en kende een overwegend westelijke stroming. Juist in de telperiode was het koud en vroom het in het binnenland plaatselijk tot -7°C . Dit leidde opnieuw op veel wateren tot enige ijsbedekking en in Noord-Nederland tot een dun sneeuwdek. In de tweede helft van de maand klom de temperatuur langzaam naar bovengemiddelde waarden. Maart was dan ook vrij zacht, zonnig en aan de droge kant, en werd gedomineerd door westelijke stromingen. In De Bilt werden acht vorstdagen vastgesteld (normaal 8). April was uitzonderlijk zacht, gemiddeld over het land erg droog en zeer zonnig.

Figuur 3.1. Winterweer in Nederland volgens het IJnsen-getal. $<3,2$ = extreem zacht, $3,3$ = zeer zacht, $5,8$ = zacht, $9,8$ = vrij zacht, $16,7$ = normaal, $28,5$ = koud, $44,4$ = streng, $>73,1$ = zeer streng. 1990 = winter 1989/1990.

Vooraf het aantal dagen met temperaturen boven de 20°C was groter dan gewoonlijk, terwijl vorst in de nacht alleen op 1 april werd gemeten. De maand behoorde bovendien op veel plaatsen tot de tien zonnigste april-maanden in ruim 100 jaar. Ook mei was warm en zonnig, maar gemiddeld over het land wel aan de natte kant. In De Bilt werd op 25 mei voor het eerst de temperatuur van 25°C bereikt. Tijdens de telling was plaatselijk sprake van buiige regen. De bovengemiddelde temperaturen van april en mei continueerden zich in juni.

4. Dankwoord

Allereerst dank aan alle tellers die ook in het seizoen 2008/2009 weer actief hebben deel genomen aan de tellingen. Samen staken zij vele uren van hun vrije tijd in het zoeken naar en tellen van groepen ganzen en zwanen. Verder gaat speciale dank uit naar de regio-coördinatoren die tezamen deze groep tellers motiveerden en de informatie verzamelden: Herman van de Voorde (West Zeeuws-Vlaanderen), Wim de Wilde (Noord- en Zuid-Beveland), Pieter Beeke (Walcheren), Rob Remmerts (Oost Zeeuws-Vlaanderen) en Leonard Ketting (Tholen/St. Philipsland). Cor Berrevoets en Aylin Erkman voerden wederom alle regulieren ganzentellingen op Schouwen-Duiveland uit. Ook de tellers van diverse organisaties (DPM, SBB en Waterdienst Rijkswaterstaat) worden uitdrukkelijk bedankt voor hun inzet tijdens de tellingen. De algehele coördinatie in het seizoen 2008/2009 werd verzorgd door Jan-Willem Vergeer van SOVON Vogelonderzoek Nederland.

In het onderstaande worden alle tellers in alfabetische volgorde genoemd:

P. Appel, M. Aspeslagh, T. Bakker, C. Beeke, P. Beeke, W. Beeke, E. Vandeberg, C. Berrevoets, E. Blaakman, P. Blaakman, P. Boelé, L. Boerjan, C. Both, A. van Boxtel, J. Breggeman, L. Breggeman, L. van Broekhoven, M. Buise, H. Bult, H. Bun, P. du Burck, W. van den Bussche, H. Castelijns, W. Castelijns, B. Deconinck, G. van Daele, R. van Daele-Schanck, G. Davidse, G. Dekkers, J. Dierkx, A. Drenth, S. den Dubbelden, A. Duijnhouwer, P. Dujardin, C. Emeleer, G. v.d. Ende, J. van Felius, T. Franse, G. Gaiser, M. Geleynse, J. Giglot, G. van Gool, B. Grinwis, A. Hannewijk, J. Hengst, M. Hoekstein, J. Hogerwaard, R. d'Hondt, L. Huijsen, J. Jacobs, J. Janssens, M. Jeurissen, W. van Kerkhoven, L. Ketting, B. Kleijn, M. Klootwijk, A. de Kock, J. de Kock, E. Koorstra, B. Korteknie, W. Korteweg, J. Kriek, T. de Kuiper, J. Lansman, R. van de Leur, F. Lijbaart, C. Lindhout, J. Lindhout, G. Maatkamp, J. Maebe, E. Matthijs, G. Meijnen, P. Meininger, L. Mennen, I. Meulmeester, J. Millenaar, M. Nagelkerke, J. de Negro-Dermout, A. Nieuwenhuyse, N. Oele, R. van Poecke, J. Poortvliet, W. Post, M. van Pul, P. van Puymbroeck, R. Remmerts, E. Sanders, K. de Schipper, P. Sloof, M. Sluijter, T. Sluijter, A. de Smet, M. Snijders, A. Snoep, C. Sol, P. Steennis, C. Tanis, K. Tanis, K. Tazelaar, R. Teixeira, S. Thiers, J. Tieleman, B. Tissink, F. Tombeur, L. Tromper, G. Troost, F. Twisk, D. Valkenburg, F. van Velzen, J. Vergeer, T. Vinken, M. de Vlieger, H. v.d. Voorde, B. Vroegindewij, C. Vroegindewij, P. van 't Westeinde, D. Wilbrink, P. Wolf, T. Ysebaert, C. van 't Zelfde.

5. Resultaten seizoen 2008/2009

5.1. Algemeen

Tabel 1. Totaal aantal van de meest getelde ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2008/2009.

seizoen 2008 / 2009	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Kleine Zwaan	1	0	0	1	470	663	713	82	1	0	0	1
Toendrarietgans	0	0	0	6	1.469	7.545	6.584	3.061	1	0	0	2
Kolgans	0	1	0	83	15.174	28.709	26.803	22.599	12.003	5	10	0
Grauwe Gans	9.127	12.392	9.195	21.228	76.458	53.254	36.457	13.072	5.900	3.403	3.466	3.681
Brandgans	1.546	4.695	2.016	4.343	4.939	16.703	26.340	30.077	25.079	14.435	1.191	2.481
Gr. Canadese Gans	1.008	2.108	1.804	870	1.002	636	539	515	657	187	404	1.389
Rotgans	26	28	72	3.503	14.313	17.371	11.793	16.302	16.786	13.760	10.505	27
totaal	11.708	19.224	13.087	30.034	113.825	124.881	109.229	85.708	60.427	31.790	15.576	7.581

Hieronder staan de totalen van de overige ganzen/zwanen soorten die zijn waargenomen. Voor de Knobbelzwaan en de Soepgans geldt verder dat het overzicht vooral buiten de maand januari niet compleet is omdat deze vogels vaak voorkomen in gebieden die voor ganzen minder aantrekkelijk zijn (vaarten, stadsparken e.d.) en daarom niet altijd geteld worden.

Tabel 2. Totaal aantal overige genoteerde soorten ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2008/2009

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Knobbelzwaan	141	109	169	274	367	419	735	395	459	151	212	118
Zwarte Zwaan	9	4	2	6	29	19	20	11	25	12	11	8
Wilde Zwaan	0	0	0	0	0	46	35	19	1	0	0	0
Taigarietgans	0	0	0	0	1	0	34	0	0	0	0	0
Kleine Rietgans	0	0	0	5	217	66	3	1	0	0	0	0
Soepgans	1	3	6	127	199	175	433	152	90	1	1	7
Zwaangans	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Indische Gans	2	3	2	4	8	6	12	7	1	1	1	4
Sneeuwvangans	0	0	0	0	1	6	0	2	3	0	0	0
Kleine Canadese Gans	0	0	0	0	2	98	11	0	0	2	0	0
Witbuikrotgans	0	0	0	0	2	1	11	1	2	2	0	0
Zwarte Rotgans	0	0	0	0	1	2	1	1	0	2	0	0
Roodhalsgans	0	0	0	0	1	2	3	2	0	0	0	0
Nijlgans	168	160	727	480	435	254	333	174	182	100	92	130
totaal	321	279	906	897	1.263	1.094	1.631	765	763	271	317	267

5.2. Kleine Zwaan- *Cygnus columbianus bewickii*

Profiel

De in Nederland voorkomende vorm van de Kleine Zwaan is een broedvogel van de toendra's van arctisch Rusland, met name op de toendra ten westen van Nova Zembla. De hier broedende Kleine Zwanen verlaten in september de broedplaatsen en trekken dan circa 3.000 kilometer via Rusland en de Baltische staten naar West-Europa, waar Denemarken, Engeland en Nederland belangrijke overwinteringsgebieden herbergen. In Nederland gaat het de laatste jaren om maximaal 9.000 tot 14.000 exemplaren. De vogels prefereren eiwitrijk plantaardig voedsel. Belangrijke voedselbronnen in Nederland zijn de knollen van fonteinkruiden buitendijks en bietenresten op akkers binnendijks. De timing van aankomst, de aantallen en de duur van het verblijf in Nederland zijn afhankelijk van onder meer de omstandigheden bij ons ten opzichte van de andere overwinteringsgebieden, het broedsucces op de toendra en de mate van beschikbaarheid van goed exploiteerbare voedselbronnen. De variatie in al deze factoren maakt dat de in Nederland verblijvende aantallen van jaar op jaar flink kunnen variëren. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen in Nederland en elders in Noordwest-Europa aan de lage kant, terwijl de winterpopulatie rond de Oostzee een toename vertoont. De relatief milde winters in die regio spelen daarbij een voorname rol. Daarnaast is het broedsucces al enige tijd aan de lage kant, waardoor de hele populatie in omvang afneemt. Het huidige door de overheid ontwikkelde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Kleine Zwaan.

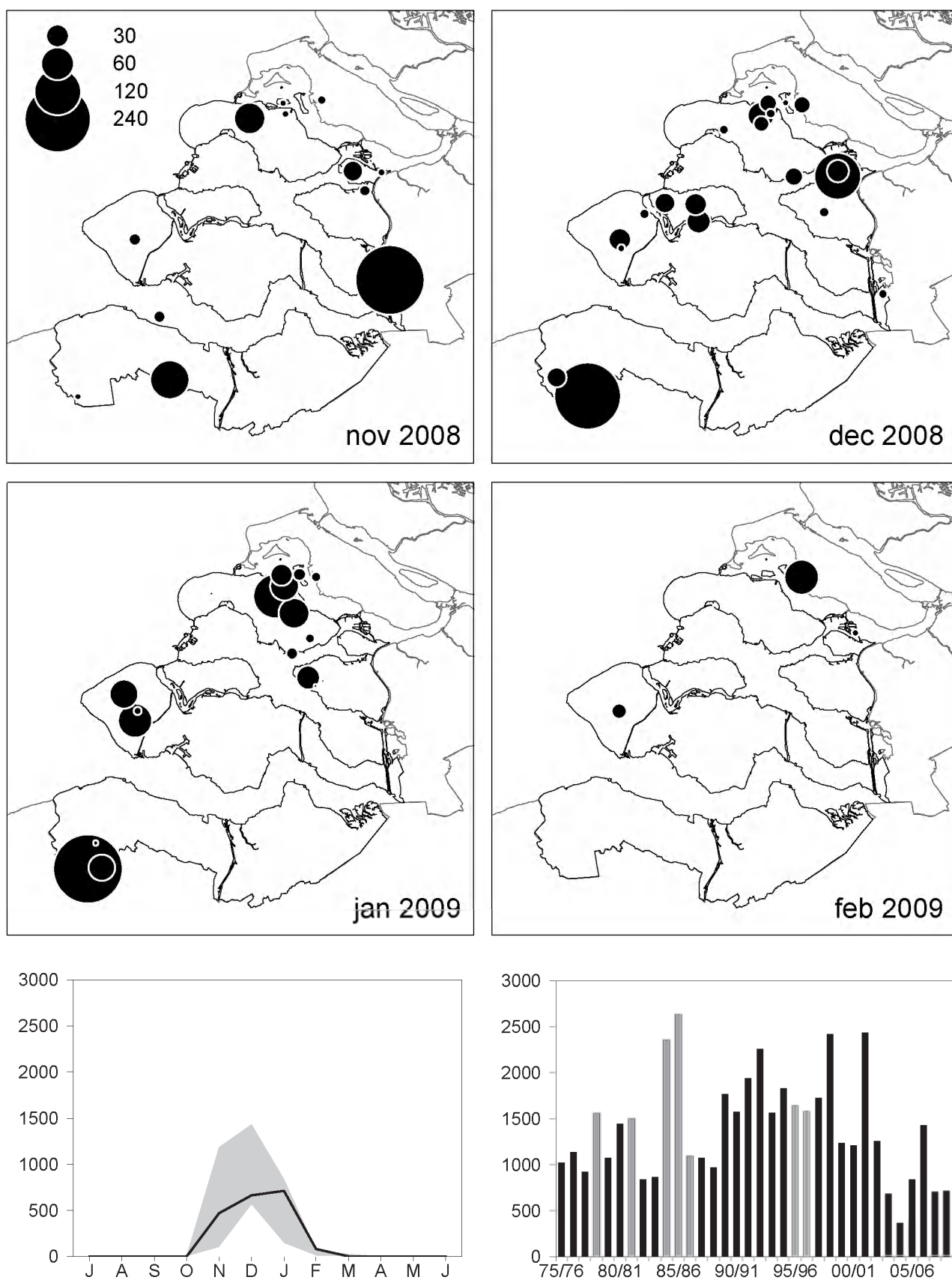
Seizoen 2008/2009

Net als in het vorige jaar kwam de populatieopbouw van de Kleine Zwaan in Zeeland moeizaam op gang. In oktober was er nog vrijwel geen Kleine Zwaan te bekennen en een novembertotaal van 470 exemplaren is ook aan de magere kant. Liefst 56 procent van de novemberpopulatie bivakkeerde aan de rand van het Zeeuwse deel van het Markiezaat. In december, als de aantallen normaliter het hoogst zijn, werden een magere 663 exemplaren geteld, met een accent op de pleisterplaatsen bij Sint Kruis in West Zeeuws-Vlaanderen en op St. Philipsland. Pas tijdens de januaritelling leek er sprake van enige invloed van de met name ten oosten van Zeeland pittige winterse omstandigheden. In plaats van de gebruikelijke aantalsdaling stond de teller nu op 713 Kleine Zwanen, meer dus dan in december. Naast West Zeeuws-Vlaanderen herbergden Schouwen-Duiveland (omgeving Dreischor-Zonnemaire) en het Platte van Walcheren meer dan 100 exemplaren. De grootste groep telde 263 exemplaren en bevond zich in de Hoogland van St. Kruispolder bij Aardenburg. Van een verdergaande seizoensverlenging was geen sprake: op een groep in de Grevelingen na was het gros van de Kleine Zwanen halfweg februari weer vertrokken.

Ondanks de opleving in januari was al met al wederom sprake van een mager seizoen voor de Kleine Zwaan in de provincie. Opvallend is dat de aantallen lager waren dan alle andere als 'streng' gekwalificeerde winters sinds 1975. Toegegeven, de winter van 2008/2009 was niet de strengste van die gehele periode, maar een teken aan de wand is het wel.

De Kleine Zwaan speelt geen rol bij het huidige opvang- en gedoogbeleid. Het percentage Kleine Zwanen binnen de opvanggebieden was in de voor de soort belangrijkste maanden te verwaarlozen. Het grootste deel van de Kleine Zwanen hield zich tijdens de dagtelling op in regulier agrarisch gebied.

Het aandeel van Zeeland in de landelijke populatie bedroeg voor de maanden november, december en januari respectievelijk 11,4 procent, 9,2 procent en 6,8 procent. Het relatieve belang van de Zeeuwse populatie nam in de loop van het seizoen dus af, terwijl het absolute aantal zwanen steeg. Waarden van rond de 10 procent zijn overigens goed vergelijkbaar met de afgelopen jaren. Het lijkt er dus op dat de afname van de soort binnen de provinciegrenzen gelijk opgaat met die op landelijk niveau.

Figuur 2. Kleine Zwaan in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2008 – februari 2009

(linksonder) aantalsverloop 2008/2009 (lijn) t.o.v. extremen 2005/06- 2007/08 (grijs)

(rechtsonder) seizoensmaxima 1975/76 – 2008/2009 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.2.1. Percentage Kleine Zwanen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2008/2009.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	0,0	100,0	0,0
November	1,5	64,5	34,0
December	2,3	20,1	77,7
Januari	1,1	12,1	86,8
Februari	0,0	81,7	18,3
Maart	0,0	100,0	0,0

Tabel 5.2.2. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland 2008/2009. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	5	16	6	66	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	3	16	28	0	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	58	82	219	0	0	0	0	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	1	1	0	0	3	1	0	0	1
St. Philipsland	1	0	0	0	4	147	0	0	0	0	0	0
Tholen	0	0	0	0	7	6	33	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	24	3	10	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	51	0	0	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	0	8	38	114	13	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	0	0	32	0	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	264	5	0	0	0	0	0	0
Westerschelde	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	87	267	303	0	0	0	0	0
totaal 2008 / 2009	1	0	0	1	470	663	713	82	1	0	0	1

Tabel 5.2.3. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland 1990/1991 – 2007/2008. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2008 vet gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2007/2008	1	2	2	7	700	704	557	35	3	0	1	1
2006/2007	1	0	0	11	1.185	1.430	143	8	2	0	0	0
2005/2006	0	1	0	0	100	559	837	68	28	1	1	0
2004/2005	0	0	0	0	298	367	119	74	16	0	0	0
2003/2004	0	0	0	13	685	316	575	24	3	0	0	0
2002/2003	0	0	0	146	1.259	893	668	143	1	0	0	0
2001/2002	0	0	0	0	2.434	1.552	1.203	15	0	0	0	0
2000/2001	0	0	0	4	414	1.213	1.137	565	4	0	0	0
1999/2000	0	0	0	11	1.238	508	348	82	0	0	0	0
1998/1999			7	270	1.849	2.418	1.144	713	1			
1997/1998				33	515	1.725	296	15	2	1	1	
1996/1997				0	1.550	1.581	883	195	0			
1995/1996				0	1.645	1.367	532	524	22			
1994/1995				1	1.830	1.203	651	18	1			
1993/1994				39	1.114	1.565	726	49	2			
1992/1993				0	1.855	2.256	872	23	0			
1991/1992				15	1.396	1.941	843	138	0			
1990/1991				154	1.574	1.275	913	502	13			

Kleine Zwanen. Foto: Peter Eekelder

5.3. Toendrarietgans - *Anser serrirostris*

Profiel

De Toendrarietgans is –weinig verrassend– een broedvogel van de toendra's van arctisch Rusland, grofweg van het Kola schiereiland ten oosten van Finland tot aan Taimyr. In september trekken de Toendrarietganzen in zuidwestelijke richting weg. Via Rusland en de Baltische staten bereiken de vogels na een vlucht van 3.000 tot 5.000 kilometer de overwinteringsgebieden in Midden- en Noordwest-Europa. In Nederland verblijven de vogels vooral van de tweede helft van oktober tot laat in februari. In januari zijn de aantallen het hoogst, dan gaat het om circa 100.000 tot 150.000 vogels. Zoals bij de meeste arctische ganzen varieert het broedsucces van de Toendrarietgans sterk van jaar op jaar. De Nederlandse winterpopulatie is sinds 1990 toegenomen, waarschijnlijk eerder als gevolg van een herverdeling van winterconcentraties in Europa dan van een daadwerkelijke toename van de populatie. De in Nederland verblijvende vogels voeden zich tot in januari vooral met oogstresten op akkers, onder meer van suikerbieten, granen en aardappels. Als er op de akkers niet veel meer te halen valt, schakelen veel Toendrarietganzen over op gras of jonge wintergranen. De vogels verblijven meestal in grote, soms met andere soorten gemengde groepen. De slaapplekken bevinden zich in open water of op rustige buitendijkse platen.

Uit onderzoek is gebleken dat het gros van de in Zeeland verblijvende Rietganzen bestaat uit de Toendra-variant. Jaarlijks worden ook waarnemingen van de in de taiga van Scandinavië en Siberië broedende Taigarietgans (*Anser fabalis*) gedaan, maar deze (onder)soort blijft een zeldzaamheid binnen de provinciegrenzen.

Het huidige door de overheid ontwikkelde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Toendrarietgans.

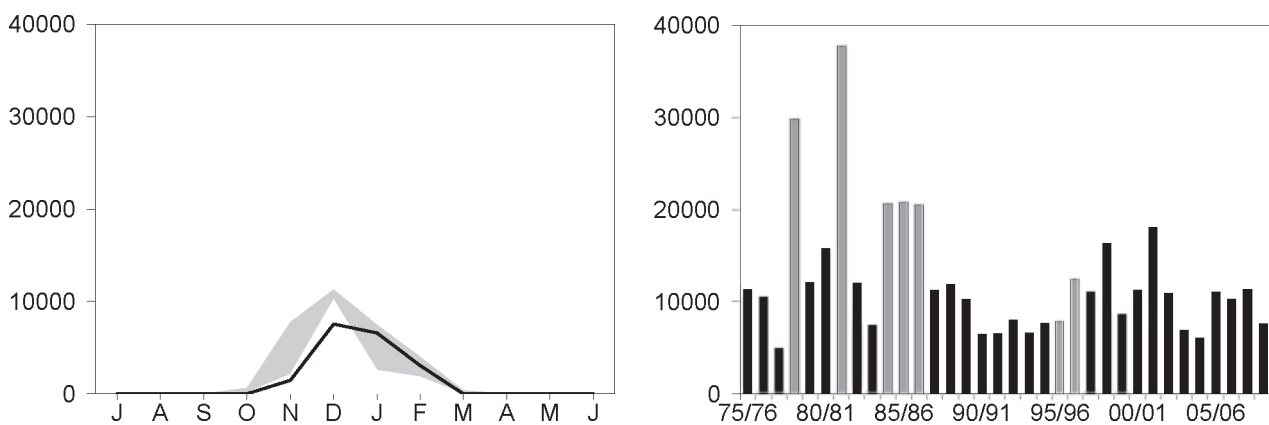
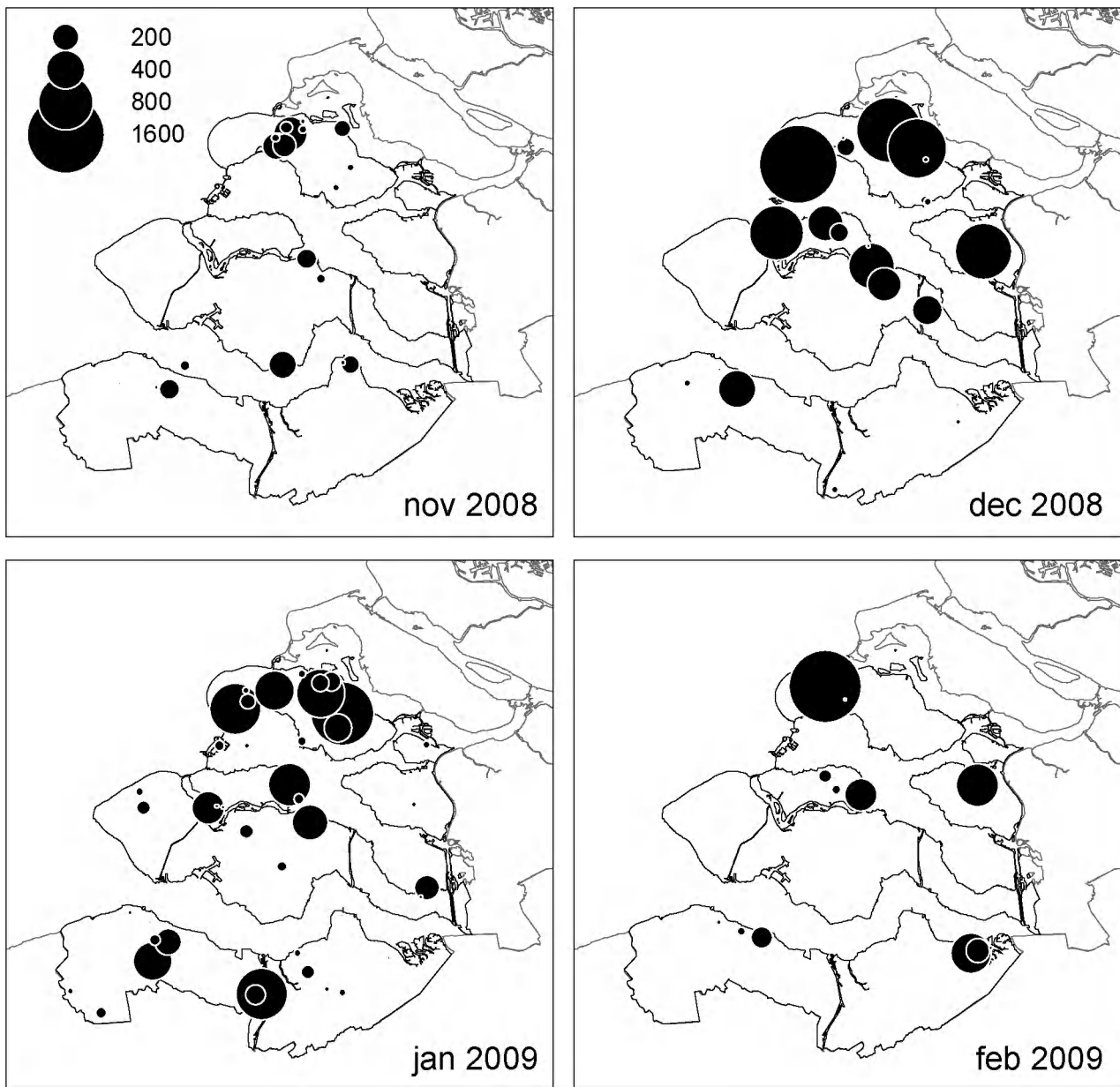
Seizoen 2008/2009

Net als in 2007 hadden niet veel Rietganzen in het najaar van 2008 de behoefte om vroegtijdig naar Zeeland te vliegen. Sterker nog: de aantallen in oktober en november waren de laagste sinds de eeuwwisseling. Daarmee lijkt de nog maar enkele jaren geleden ingezette trend om eerder te arriveren nu echt teniet gedaan. Traditiegetrouw waren in december de meeste Toendrarietganzen te vinden in de provincie, maar vergeleken met de afgelopen drie seizoenen vielen de aantallen wat terug. Helaas speelt ondertelling hierbij een rol; zo werd er deze maand niet geteld in de Kop van Ossensisse, waar behoorlijke aantallen kunnen verblijven (Remmerts 2010). In januari lag het totaal aantal Toendrarietganzen in de provincie niet ver onder dat van december. Het verschil tussen deze twee maanden was aanmerkelijk geringer dan in de afgelopen drie seizoenen, hetgeen van doen zal hebben met het strengere winterweer beoosten de provincie. In februari was de Zeeuwse populatie gehalveerd en midden maart bleken vrij alle Toendrarietganzen de provincie weer verlaten te hebben. Samengevat kan gesteld worden dat er sprake was van een bescheiden wintereffect, niet in de sfeer van aantallen –de totalen waren zeker niet hoog– maar meer qua seizoensverlenging.

Traditiegetrouw herbergde het akkerland van Schouwen-Duiveland een substantieel deel van de Zeeuwse populatie. De polders rond Dreischor-Zonnemaire en tussen Westenschouwen en Serooskerke herbergden de grootste groepen. De enige groep van meer dan 800 exemplaren buiten Schouwen-Duiveland bevond zich nabij Poortvliet op Tholen. Walcheren en de Hals van Zuid-Beveland herbergden de minste Toendrarietganzen.

Het opvang- en verjaagbeleid is niet gericht op de Toendrarietgans. Het percentage Toendrarietganzen binnen de opvanggebieden is over het algemeen erg laag. Dat zal zeker van doen hebben met de voorkeur van de soort voor akkerland als foerageergebied. Vier opvanggebieden, te weten Saeftinghe, Yerseke Moer, Dijkwater en Zuidkust Schouwen, herbergden op enig moment meer dan 100 Toendrarietganzen. In elk van deze gebieden kwam dit slechts in één maand voor. Het percentage van de Zeeuwse populatie binnen opvanggebieden lag in de voor de soort belangrijkste maanden (december en januari) onder de vijf procent.

Het aandeel van de Zeeuwse populatie Toendrarietganzen in het landelijk totaal was dit jaar ronduit mager. Alleen in december (6,3%) verbleef meer dan vijf procent van de landelijke populatie binnen de provinciegrenzen. In november en januari/februari schommelde het aandeel tussen de twee en vier procent. Opvallend is dat het landelijke totaal in februari beduidend boven dat van januari lag, terwijl in Zeeland slechts sprake was van een relatief bescheiden aantalsdaling.

Figuur 3. Toendrarietgans in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2008 – februari 2009

(linksonder) aantalsverloop 2008/2009 (lijn) t.o.v. extremen 2005/06 – 2007/08 (grijs)

(rechtsonder) seizoensmaxima 1975/76 – 2008/2009 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5. 3.1. Percentage Toendrarietganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2008/2009.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	100,0	0,0	0,0
November	13,7	10,3	76,0
December	4,4	6,3	89,3
Januari	4,5	6,6	88,8
Februari	19,3	2,4	78,3
Maart	100,0	0,0	0,0

Tabel 5.3.2. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland 2008/2009. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	861	3.880	3.348	1.393	0	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	0	0	17	0	0	0	0	0
Tholen	0	0	0	4	1	850	10	500	0	0	0	2
Oosterschelde	0	0	0	0	0	2	36	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	1.257	546	376	0	0	0	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	0	300	0	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	0	0	0	78	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	0	351	865	429	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	0	250	184	0	0	0	0	0
Westerschelde	0	0	0	0	35	2	0	7	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	2	125	409	703	165	1	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	96	30	933	620	0	0	0	0
totaal 2008 / 2009	0	0	0	6	1.469	7.545	6.584	3.061	1	0	0	2

Tabel 5.3.3. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland 1990/1991 – 2007/2008. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2008 vet gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2007/2008	0	0	1	127	3.972	11.279	7.456	4.004	0	0	1	0
2006/2007	0	1	0	612	7.723	10.183	2.561	2.450	1	0	0	0
2005/2006	1	1	1	153	2.107	10.953	6.468	1.856	359	0	0	0
2004/2005	0	0	1	289	3.785	5.129	5.989	4.014	1	1	0	1
2003/2004	0	0	1	191	4.992	6.844	2.971	918	2	23	0	0
2002/2003	1	0	0	95	9.601	10.810	3.850	1.629	49	0	0	0
2001/2002	0	0	0	120	8.640	18.087	11.519	830	9	0	0	1
2000/2001	0	0	0	66	2.759	8.850	11.299	6.950	760	0	0	0
1999/2000	0	0	0	13	4.959	8.650	7.602	2.830	2	0	1	0
1998/1999	0	0	1	93	5.482	10.166	16.341	8.711	206	0	0	0
1997/1998	0	0	0	47	3.928	11.042	3.019	883	3	0	1	0
1996/1997	0	0	1	6	4.396	6.617	12.438	859	0	0	0	0
1995/1996				0	2.404	7.831	7.026	3.960	33			
1994/1995				0	1.553	7.618	6.657	947	0			
1993/1994				6	557	6.177	6.573	3.092	0			
1992/1993				2	1.658	6.246	7.917	1.111	3			
1991/1992				0	520	6.511	4.191	2.157	0			
1990/1991				0	527	6.437	4.598	4.028	0			

Toendrarietganzen op een slaappleaats samen met Kolganzen. Foto: Peter Eekelder

5.4. Kolgans - *Anser albifrons*

Profiel

Kolganzen broeden in grote delen van arctisch Rusland. Het broedsucces varieert en is duidelijk gerelateerd aan de arctische lemming-cyclus. Een gering aantal paren –deels afkomstig van ontsnapte lokvogels en aangeschoten exemplaren- verblijft 's zomers in Nederland en kan hier ook tot broeden komen. De verschillende populaties overwinteren van West-Europa tot locaties ten zuiden van de Kaspische Zee. De in Groenland broedende ondersoort *A.a.flavirostris* overwintert in Ierland en Schotland en is in Nederland erg zeldzaam. De in Nederland verblijvende Kolganzen broeden voornamelijk in het westelijk deel van het broedgebied en trekken via het Kara schiereiland, de Baltische staten en Zuid-Scandinavië naar de overwinteringsgebieden. De Nederlandse winterpopulatie bestaat uit 500.000 tot 700.000 vogels en verblijft op diverse plaatsen in Laag-Nederland en in het rivierengebied. Veruit de meeste Kolganzen voeden zich hier op grasland. Een klein deel profiteert van oogstresten op akkerland. Vanaf januari foerageren Kolganzen ook geregeld op wintergranen.

Sinds het midden van de vorige eeuw is het aantal in Noordwest-Europa overwinterende Kolganzen fors gestegen, terwijl bij andere populaties (met name die van Midden-Europa) juist een daling kenbaar is.

De Kolgans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2008/2009

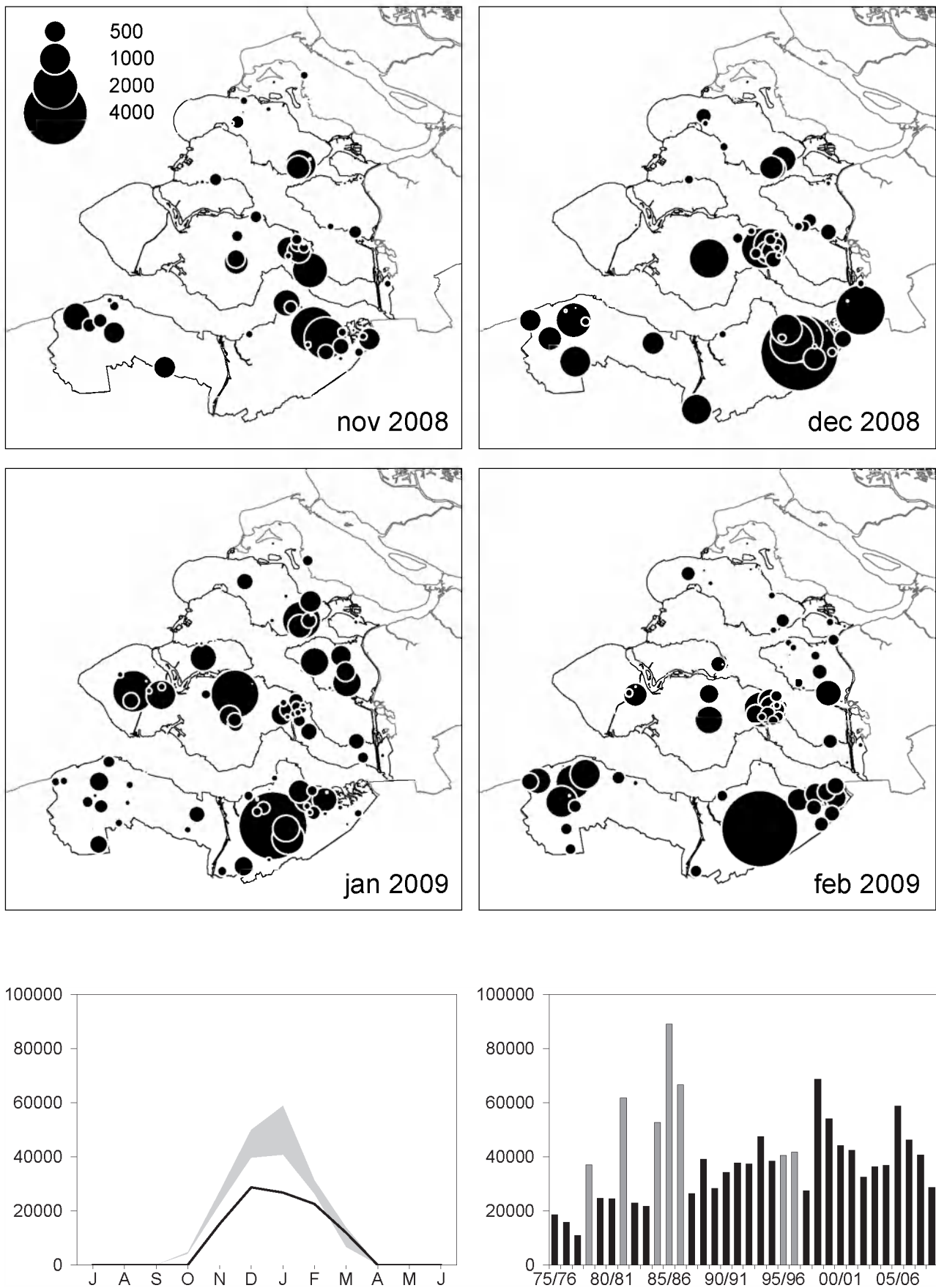
Aan de groei van de in Zeeland overwinterende populatie Kolganzen lijkt vooralsnog een einde te zijn gekomen. 2008/2009 was het derde opeenvolgende seizoen waarin de aantallen daalden ten opzichte van het seizoen ervoor en het seizoensgemiddelde is terug op de omvang van begin jaren negentig. Vanaf de start van het seizoen waren de aantallen aan de magere kant. Waren in de afgelopen jaren stevast al enige duizenden Kolganzen aanwezig in oktober, nu ging het om minder dan 100 vogels. Het novemberaanget was het laagste sinds 2001 en het decemberaanget is na 2003 stevast hoger geweest. De laatste jaren lagen de aantallen in januari hoger dan in december, maar ditmaal was dat niet het geval. Alleen februari en maart onttrokken zich aan het voor de soort wat negatieve seizoenspatroon: de aantallen daalden relatief langzaam en met dik 12.000 exemplaren tijdens de maarttelling was het was het aantal voor die maand aan de hoge kant.

Gedurende het hele winterhalfjaar waren de meeste Kolganzen te vinden in Zeeuws-Vlaanderen. Groepen van meer dan 4.000 exemplaren werden alleen gemeld in de Willem-Hendrikspolder bij Graauw, de Catharinapolder bij Zaamslag en nabij het Groot Eiland tussen Hulst en Axel. Benoorden de Westerschelde waren op enig moment meer dan 1500 Kolganzen te vinden in de Anna-Mariapolder beoosten Bath, Ganzenreservaat De Poel bij Nisse, de Kapelse Moer-oost, op het platte van Walcheren bij Buttinge en langs de Oosterschenge.

Van oktober tot en met maart verbleven maandelijks tussen de 42% en 79% van de getelde Kolganzen in de opvanggebieden. Dat is gemiddeld iets minder dan in de afgelopen twee seizoenen en een daling die vooral op het conto van de wat magere percentages van 44,5% en 42% in december en januari valt te schrijven.

In vijf van de 16 Zeeuwse opvanggebieden bevond zich in één of meerdere maanden tenminste tien procent van de Zeeuwse populatie: in Saeftinghe (max. 32,4% in november 2008), de Putting (max. 13,7% in maart 2009), het Groot Eiland (max. 24,2 % in februari 2009), de Baarzanse Kreek/Blikken (max. 57,8 % in oktober 2008) en de Yerseke Moer (max. 15,2 % in februari 2009). Het accent van deze lijst ligt op Oost Zeeuws-Vlaanderen, maar de genoemde gebieden in West Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland spelen een niet geringe rol. De hoeveelheid Kolganzen in niet tot de opvanggebieden gerekende natuurgebieden komt in enkele maanden boven de tien procent van de totale populatie uit.

Het percentage in Zeeland verblijvende Kolganzen ten opzichte van de landelijke populatie was dit seizoen aan de magere kant. In geen enkele maand verbleef meer dan vijf procent van de Nederlandse populatie binnen de provinciegrenzen. Het hoogste percentage bedroeg 4,4% in december. Tijdens de andere maanden in de periode november – maart schommelde het percentage tussen de 2,8% en 3,4%.

*Figuur 4. Kolgans in Zeeland;
(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2008 – februari 2009
(linksonder) aantalsverloop 2008/2009 (lijn) t.o.v. extremen 2005/06 – 2007/08 (grijs)
(rechtsonder) seizoensmaxima 1975/76 – 2008/09 (koude winters zijn grijs)*

Tabel 5.4.1. Percentage Kolganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2008/2009.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	78,3	8,4	13,3
November	60,0	5,4	34,6
December	44,5	10,1	45,5
Januari	42,0	7,7	50,3
Februari	68,1	6,4	25,5
Maart	78,6	11,5	9,9

Tabel 5.4.2. Aantal Kolganzen in Zeeland 2008/2009. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	93	0	133	2	1	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	1.892	2.272	3.166	673	214	0	0	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	1	0	0	28	104	2	0	0	0
Tholen	0	0	0	5	276	761	2.483	1.467	228	1	4	0
Oosterschelde	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	220	110	754	274	0	1	0	0
Walcheren	0	0	0	0	0	22	3.014	644	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	1	1.871	3.557	4.121	2.956	806	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	3	2.246	5.320	1.423	2.867	1.248	0	6	0
Westerschelde	0	0	0	0	22	1	91	329	883	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	61	2.356	3.907	1.628	4.857	2.618	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	1	0	12	6.198	12.740	9.960	8.424	6.003	3	0	0
totaal 2008 / 2009	0	1	0	83	15.174	28.709	26.803	22.599	12.003	5	10	0

Tabel 5.4.3. Aantal Kolganzen in Zeeland 1990/1991 – 2007/2008. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2008 vet gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2007/2008	1	0	3	4.690	26.935	39.465	40.615	26.114	13.810	3	7	2
2006/2007	1	0	2	4.190	25.986	44.808	46.291	27.256	6.502	21	1	2
2005/2006	0	2	0	4.027	22.101	49.827	58.661	31.262	13.461	19	4	0
2004/2005	1	0	3	7.282	27.986	31.550	36.802	24.557	13.150	1	1	0
2003/2004	0	1	4	3.307	16.126	28.102	36.343	19.697	9.651	3	0	0
2002/2003	2	1	1	3.186	29.246	23.463	32.393	26.096	12.503	1.705	1	0
2001/2002	0	2	4	1.844	25.817	42.478	34.802	21.463	5.933	731	2	2
2000/2001	1	3	2	1.863	7.744	32.238	44.175	39.676	7.354	3	2	2
1999/2000	2	2	15	3.960	23.812	37.591	54.080	28.305	8.185	71	2	1
1998/1999	3	2	0	1.238	14.025	32.272	68.583	42.656	9.960	24	1	2
1997/1998	0	0	0	1.885	14.179	27.481	26.843	20.434	12.831	1	5	2
1996/1997	0	0	0	243	18.383	41.645	28.284	31.647	9.064	0	0	0
1995/1996	0	0	0	47	11.368	29.742	40.434	36.182	16.050	0	0	0
1994/1995	0	0	0	88	5.990	21.353	38.348	32.241	1.810	0	0	0
1993/1994	0	0	0	37	5.380	37.518	47.336	37.114	8.450	0	0	0
1992/1993	0	0	0	217	4.778	37.273	30.997	16.902	10.852	0	0	0
1991/1992	0	0	0	10	8.123	37.742	27.871	25.994	14.777	0	0	0
1990/1991	0	0	0	27	710	24.639	34.278	31.101	9.972	0	0	0

Kolgen. Foto: Peter Eekelder

5.5. Grauwe Gans - *Anser anser*

Profiel

Met een broedpopulatie van circa 25.000 paar is de Grauwe Gans veruit de talrijkste in Nederland broedende ganzensoort. Het gros van deze broedvogels overwintert binnen de landsgrenzen en wordt dan vergezeld door broedvogels uit Scandinavië en Midden-Europa. In november zijn de aantallen in Nederland op zijn hoogst; dan verblijven hier de laatste jaren 250.000 tot 300.000 exemplaren. De vogels foerageren hier vooral op wortelknollen van Riet en Zeebies en binnendijks op oogstresten en grasland. Het Verdrongen Land van Saeftinghe is van oktober tot in januari de belangrijkste verblijfplaats van de soort in Noordwest-Europa.

De Grauwe Gans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2008/2009

De aantalsontwikkeling van de Grauwe Gans in Zeeland wordt voor een belangrijk deel bepaald door het wel en wee van de populatie in en rond het Verdrongen Land van Saeftinghe. Juist hier kreeg de soort na jaren van voorspoed een tikje: de aantallen lagen in de meeste maanden wat onder die in de afgelopen seizoenen. Op Zeeuwse schaal zien we dit terug in een relatief laag aantal Grauwe Ganzen in oktober (met 21.228 ex. het laagste aantal sinds 1998). Van november tot en met maart lag het totaal aantal Grauwe Ganzen vervolgens onder dat van het seizoen 2007/2008, maar het verschil was geringer dan in oktober. De hoogste maandsom van 76.458 exemplaren werd geteld in november. De onvolledige tellingen in april, mei en juni indiceren dat de hoeveelheid in de provincie broedende c.q. overzomerende exemplaren stabiel tot toenemend is. Overigens geven medio juli uitgevoerde zomerganzentellingen een beter beeld van de zomerpopulatie. In juli 2008 is een dergelijke telling niet uitgevoerd, maar in juli 2007 en 2009 werden in Zeeland respectievelijk 15.132 en 10.762 Grauwe Ganzen geteld. De meeste zomerganzen verblijven op Saeftinghe, elders in Zeeuws-Vlaanderen, op Tholen en op Schouwen-Duiveland (data zomerganstellingen SOVON/Alterra).

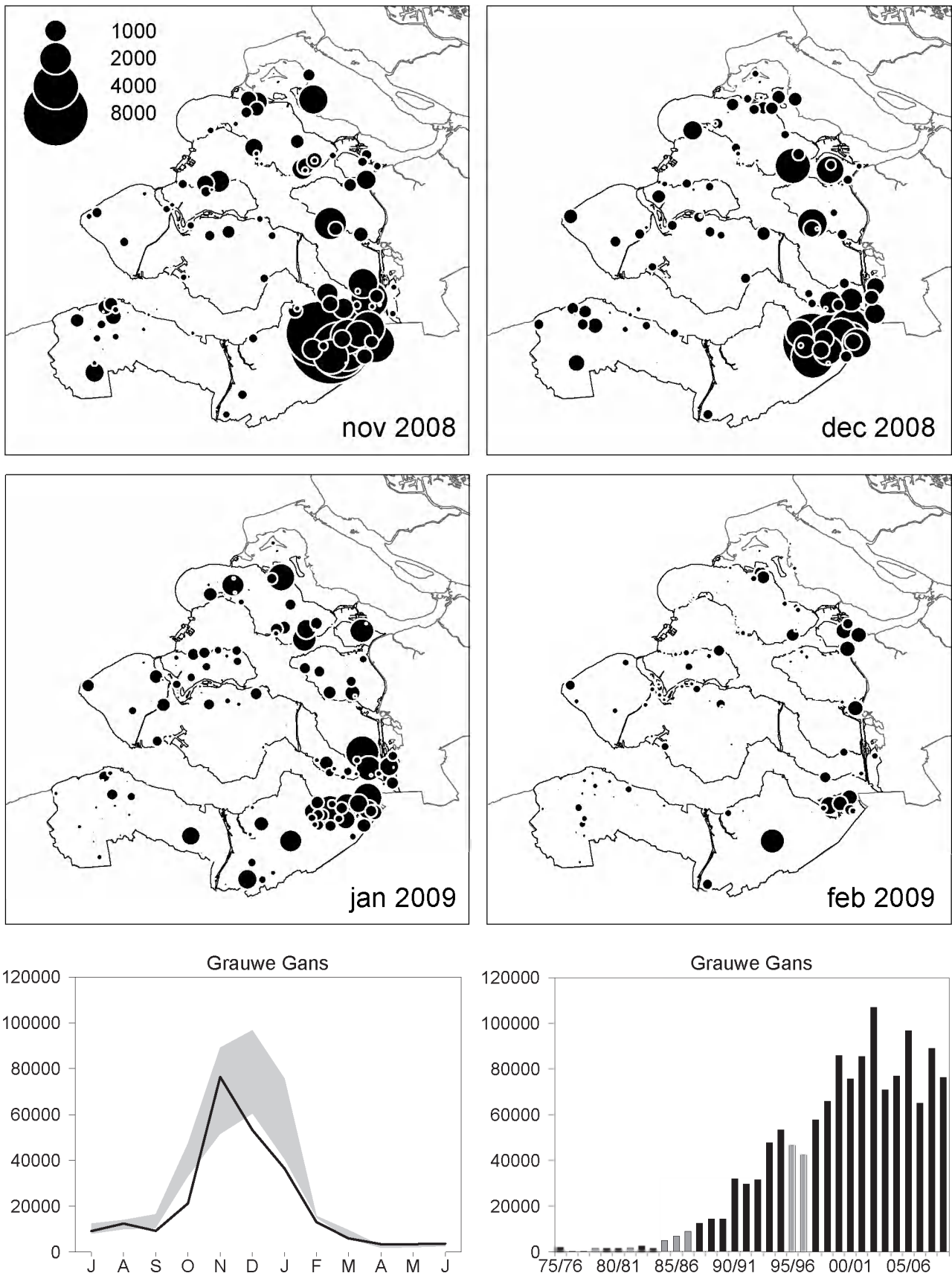
Het belang van Saeftinghe en omgeving in het winterhalfjaar is op de gepresenteerde verspreidingskaarten duidelijk terug te zien. Het hoogste aantal in één telgebied bedroeg 12.952 exemplaren en bevond zich in de Melopolder bij Graauw. Acht van de negen telgebieden waar meer dan 2.5000 Grauwe Ganzen werden geteld (in november en/of december) bevond zich op of nabij Saeftinghe. Buiten die regio werd alleen in de Reigersberschepolder- Oost bij Rilland een totaal van 2.730 exemplaren geteld en zelfs deze vogels moeten mogelijk tot de regelmatige gebruikers van Saeftinghe worden gerekend. Geen enkele Zeeuwse regio moet het zonder Grauwe Ganzen stellen, maar Walcheren en westelijk Zuid-Beveland herbergen over het algemeen de laagste aantallen.

Het opvanggebied Saeftinghe (dat het gehele buitendijkse schor en een deel van het aangrenzende polderland beslaat) herbergde in de periode oktober-maart 16 tot 56 procent van de totale Zeeuwse populatie Grauwe Ganzen. Vergeleken met de afgelopen twee seizoenen is dat een wat lager percentage, maar dat dit gebied nog altijd van essentieel belang is voor de soort, staat buiten kijf. Voor recente aantalsontwikkelingen op en rond Saeftinghe kan men terecht op de website van de Saeftinghe-tellers: <http://users.skynet.be/saeftinghe>.

In een viertal andere opvanggebieden werd in een enkele maand meer dan vier procent van de totale Zeeuwse populatie in de maanden oktober-maart geteld, en wel in het Groot-Eiland (9% in februari), de Axelse Kreek (5,7% in oktober), de Oosterschenge (4,7% in maart), de Schakerloopolder (4% in februari), de Maire (4,6% in december) en de Zuidkust Schouwen (7,4% in oktober).

Het gemiddelde percentage van Grauwe Ganzen in opvang- en natuurgebieden in de periode september 2008 – maart 2009 bedroeg 63 procent. In bijna alle in deze periode vallende maanden ging het om meer dan 55 procent van de totale Zeeuwse populatie. Een opmerkelijk uitschieter naar beneden was januari, toen slechts 39,3 procent van de getelde Grauwe Ganzen in opvang en/of natuurgebieden verbleef. Het winterjaar tijdens de januaritelling zal hier een rol bij gespeeld hebben.

Het aandeel van de in Zeeland verblijvende Grauwe Ganzen in de landelijke populatie is ten opzichte van de afgelopen twee seizoenen wat afgenomen. Alleen in november verbleef meer dan 20 procent (20,8% om precies te zijn) van de Nederlandse populatie in de regio. In december en januari ging het om respectievelijk 15,3 en 12,4 procent en in de overige maanden ging het om een percentage van minder dan 10 procent van de landelijke populatie.

Figuur 5. *Grauwe Gans* in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2008 – februari 2009
 (linksonder) aantalsverloop 2008/2009 (lijn) t.o.v. extremen 2005/06 – 2007/08 (grijs)
 (rechtsonder) seizoensmaxima 1975/76 – 2008/2009 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.5.1. Percentage Grauwe Ganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2008/2009.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	49,3	17,1	33,5
November	63,3	8,8	27,9
December	55,1	7,3	37,6
Januari	31,9	7,4	60,7
Februari	42,0	16,7	41,3
Maart	34,6	27,4	37,9

Tabel 5.5.2. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland 2008/2009. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	320	160	157	980	2.094	438	15	93	68	280	59	60
Grevelingen	320	361	1.061	87	599	395	57	606	498	438	508	492
Schouwen-Duiveland	1.851	1.781	1.632	3.578	6.079	3.360	6.770	1.268	610	426	321	211
Krammer-Volkerak	54	662	483	18	230	6	8	260	31	82	45	241
St. Philipsland	512	672	507	165	364	1.690	1.118	1.086	45	204	270	83
Tholen	500	784	541	2.131	4.046	3.023	1.972	1.393	360	186	62	158
Oosterschelde	510	22	45	36	18	3.134	0	380	281	120	74	670
Noord-Beveland	398	787	849	2.204	2.180	969	1.653	721	747	638	894	522
Veerse Meer	297	447	45	396	0	0	190	95	166	105	305	45
Walcheren	128	288	141	399	856	1.204	1.722	774	256	232	120	252
Zuid-Beveland (west)	189	399	768	710	1.339	1.590	956	772	685	220	550	356
Zuid-Beveland (oost)	0	0	57	851	7.778	4.990	6.104	731	77	0	110	14
Westerschelde	80	1.220	136	2.053	1.445	1.971	4.763	448	133	77	5	30
West Zeeuws-Vlaanderen	98	17	7	2.192	3.494	2.945	1.331	1.217	644	158	65	115
Oost Zeeuws-Vlaanderen	3.870	4.792	2.766	5.428	45.936	27.539	9.798	3.228	1.299	237	78	432
totaal 2008 / 2009	(9127)	(12392)	(9195)	21.228	76.458	53.254	36.457	13.072	5.900	(3403)	(3466)	(3681)

() aantallen niet compleet, alleen gebaseerd op tellingen rondom zoute wateren

Tabel 5.5.3. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland 1990/1991 – 2007/2008. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2008 vet gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2007/2008	(12442)	(13972)	(13332)	38.057	89.149	60.191	45.530	14.708	7.875	(2709)	(3577)	(3729)
2006/2007	(7809)	(11768)	(10233)	32.687	62.416	65.135	40.106	15.731	9.505	(2408)	(3546)	(2327)
2005/2006	(11130)	(9772)	(16494)	47.303	51.309	96.720	75.594	15.301	5.679	(1622)	(1835)	(2338)
2004/2005	(5927)	(10016)	(10824)	55.027	76.925	62.057	51.547	12.416	8.489	(1898)	(2606)	(1461)
2003/2004	(7736)	(10108)	(11774)	39.986	71.070	52.856	61.107	12.414	5.502	(1438)	(2056)	(1466)
2002/2003	(8847)	(9331)	(8471)	33.589	107.134	83.833	68.171	24.246	6.086	(1043)	(2319)	(1077)
2001/2002	(4203)	(6062)	(13166)	36.477	85.634	72.614	72.348	9.541	7.047	(2764)	(1757)	(1163)
2000/2001	(4897)	(5531)	(4579)	23.833	75.822	55.542	59.822	16.355	3.752	(916)	(1058)	(827)
1999/2000	(1674)	(2749)	(5253)	29.386	74.825	85.999	59.444	6.821	5.148	(849)	(765)	(589)
1998/1999	(969)	(1640)	(3680)	12.954	65.896	57.721	62.380	6.064	2.284	(533)	(482)	(205)
1997/1998	(1644)	(1329)	(3122)	28.779	57.885	34.373	37.006	6.135	2.275	(234)	(320)	(186)
1996/1997	(436)	(1080)	(1737)	5.396	41.491	42.359	31.566	15.507	2.955	(329)	(538)	(279)
1995/1996			2.735	18.521	46.514	38.222	19.306	16.388	3.664			
1994/1995			4.537	28.947	53.467	31.293	35.118	7.423	2.987			
1993/1994			2.088	7.264	25.963	30.371	47.885	4.668	1.716			
1992/1993			683	13.107	31.233	31.113	22.840	4.936	1.371			
1991/1992			294	1.032	20.665	22.653	29.484	1.571	1.151			
1990/1991			1.271	6.285	17.966	26.760	31.762	12.946	1.801			

() aantallen niet compleet, alleen gebaseerd op tellingen rondom zoute wateren.

Grauwe Ganzen en Kolganzen. Foto: Peter Eekelder

5.6. Grote Canadese Gans - *Branta canadensis*

Profiel

Nazaten van ontsnapte of uitgezette Canadese Ganzen zijn zich in delen van Noordwest-Europa in rap tempo tot een gewone broedvogels aan het ontwikkelen. De Nederlandse winterpopulatie bedroeg in 2006/2007 circa 18.000 vogels, voornamelijk eigen kweek aangevuld met Duitse broedvogels. Het noordelijk Deltagebied is een van de belangrijkste regio's voor de soort in ons land. Zeeland kent een relatief klein, maar groeiende broedpopulatie, met een accent op Zeeuws-Vlaanderen. Hier worden ook buiten de broedtijd de meeste Grote Canadese Ganzen gemeld.

Seizoen 2008/2009

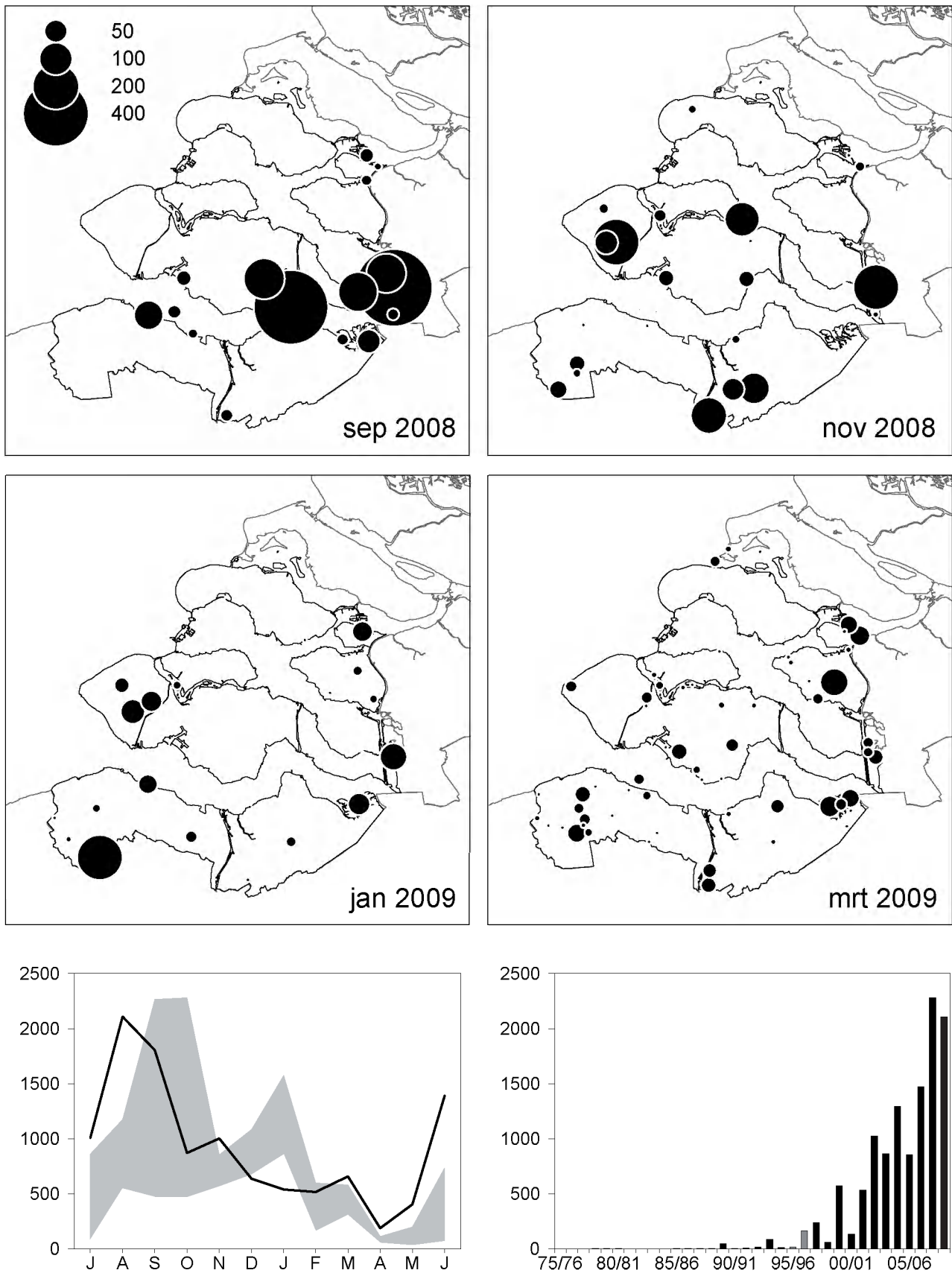
Hoewel het aantal Grote Canadese Ganzen in het winterhalfjaar fors is toegenomen, kan niet worden gezegd dat de soort zich in Zeeland als een echte wintergast gedraagt. Een blik op de spreiding van de aantallen door het jaar heen maakt dat snel duidelijk. De soort is in Zeeland het talrijkst in de periode juni-oktober. In de loop van het winterhalfjaar nemen de aantallen over het algemeen steeds verder af. Toch werden dit seizoen alleen in de maanden april en mei minder dan 500 Grote Canadese Ganzen geteld. De hoogste maandsom bedroeg 2108 exemplaren en werd behaald in augustus. De toenemende populatieomvang komt duidelijk naar voren uit het aantalsoverzicht sinds 1990/1991. Op de gepresenteerde aantallen valt ongetwijfeld wat af te dingen: bekend is dat sommige tellers de soort genegeerd hebben en juist in de zomermaanden, als er veel Grote canadezen in de regio vertoeven, zijn de tellingen incompleet. Wat ongetwijfeld klopt is de grote lijn die uit de tellingen gedestilleerd kan worden: tot midden jaren negentig was de Grote Canadese Gans in Zeeland een rariteit, waarna een geleidelijke toename volgde die nog altijd lijkt voort te duren. Toch is de Grote Canadese Gans nog niet in alle Zeeuwse regio's een gewone verschijning. Grofweg kan gesteld worden dat de soort van noordwest naar zuidoost talrijker wordt. Op Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland zijn meldingen van de soort schaars en blijft de maandsom onder de 20 exemplaren. Anders ligt dat op Walcheren, waar de meeste meldingen rond Middelburg worden gedaan, met een piek van 200 exemplaren tussen de Meinersweg en de stadsrand in november. Op Zuid-Beveland is de soort duidelijk in opkomst, al is het voorkomen nog onregelmatig. Bij Hoedekenskerke, in de Wilhelminapolder en bij het Goessche Sas werden in september/oktober eenmalig meer dan 100 Grote Canadezen geteld. Een regelmatig voorkomen van flinke groepen is hier voornamelijk niet geconstateerd. Een belangrijk deel van de Zeeuwse populatie bevindt zich in het Krammer-Volkerak al dient gezegd dat de soort hier 's winters veel schaarser is dan in het zomerhalfjaar. Op 13 juni 2009 werden 958 exemplaren geteld op de Plaat van de Vliet, voornamelijk het hoogste aantal binnen één telgebied in de provincie. Luttele kilometers verderop waren nog eens 257 exemplaren aanwezig op de Slikken van de Heen-West. Op Tholen en St. Philipsland verschijnt de Grote Canadese gans vooral in de nazomer, maar ook in de winter worden hier geregeld tientallen exemplaren vastgesteld. In oktober verbleven 130 exemplaren in de Schakerloopolder. Het Markiezaat en de aangrenzende Hoogerwaardpolder zijn ook in trek bij de soort. Zo worden geregeld meer dan 100 exemplaren geteld vanaf de Markiezaatskade en was de Hoogerwaardpolder in september goed voor 550 exemplaren. De Reigersbergsche Polder nabij Rilland was die maand ook nog eens goed voor 149 exemplaren.

Tot slot Zeeuws-Vlaanderen, waar het voorkomen ten opzichte van dat benoorden de Westerschelde een wat geregelder karakter kent. Ook hier zien we een piek in de nazomer, maar het hele winterhalfjaar door zijn hier nog enkele honderden exemplaren aanwezig. Op Saeftinghe waren jaarrond tientallen exemplaren te vinden, met een forse piek in augustus, toen alleen al bij het Hondegat 800 stuks geteld werden. Andere locaties in Zeeuws-Vlaanderen waren meer dan 100 Grote canadezen op kunnen duiken zijn Canisvliet, de omgeving van Perkpolder en de omgeving van Sint kruis in het zuidwesten.

De piek van het voorkomen van Grote Canadese Ganzen in de nazomer in Krammer-Volkerak, Markiezaat en Saeftinghe hangt waarschijnlijk samen met het gebruik van deze locaties als ruiplaats (De Boer & van der Jeugd 2007). Net als veel andere ganzensoorten verliezen Grote Canadese Ganzen daarbij tijdelijk het vliegvermogen. Mogelijk gaat het daarbij deels om broedvogels van de broedpopulaties in West-Brabant en die uit Vlaanderen (met name regio Antwerpen). Nader onderzoek dient uit te wijzen of deze aanname terecht is. In Zeeuws-Vlaanderen foerageren veel Grote Canadezen in september op graanstoppels (Remmerts 2010).

Een substantieel deel van de getelde Grote Canadese Ganzen bevindt zich binnen natuur- en opvanggebieden. Jaarrond schommelt dit aandeel tussen de 43 en 90 procent, met een jaargemiddelde van 65 procent. Het gaat met name om reguliere natuurgebieden. Saeftinghe is het enige ganzenopvanggebied waar in sommige maanden meer dan 10 procent van de Zeeuwse populatie verblijft, met een piek van 54,9% in augustus.

Het percentage Grote Canadese Ganzen binnen de provinciegrenzen ligt tussen de 3 en 8 procent van de Nederlandse populatie in het winterhalfjaar (oktober-maart), maar in juli (19,4%), augustus (41,5%) en september (13,6%) gaat het om een aanzienlijk groter deel van de Nederlandse populatie. Ongetwijfeld valt er wat af te dingen op deze cijfers –de soort wordt niet overal volledig geteld, zeker niet in het zomerhalfjaar– maar het patroon lijkt reëel.

*Figuur 6 Grote Canadese Gans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, september 2008 – maart 2009
 (linksonder) aantalsverloop 2008/2009 (lijn) tov extremen 2005/06- 2007/08 (grijs)
 (rechtsonder) seizoensmaxima 1975/76 – 2008/09 (koude winters zijn grijs)*

Tabel 5.6.1. Percentage Grote Canadese Ganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2008/2009.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	37,2	32,2	30,7
November	20,7	20,9	58,4
December	10,0	35,6	54,5
Januari	23,4	19,4	57,1
Februari	27,1	28,9	44,0
Maart	28,3	34,3	37,4

Tabel 5.6.2. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland 2008/2009. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	2	0
Schouwen-Duiveland	0	2	0	0	9	3	2	5	13	1	2	5
Krammer-Volkerak	431	22	20	0	2	0	0	34	31	27	23	958
St. Philipsland	334	255	6	39	10	42	41	11	42	5	39	257
Tholen	18	170	13	159	0	14	20	41	101	8	0	0
Oosterschelde	19	12	0	5	0	3	0	0	0	18	0	4
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	0	0	0	6	2	2	0
Veerse Meer	0	0	0	0	17	0	8	0	8	0	5	0
Walcheren	0	0	0	86	264	117	122	12	31	9	0	2
Zuid-Beveland (west)	13	98	183	114	161	36	0	101	71	23	43	14
Zuid-Beveland (oost)	0	0	860	97	196	58	71	66	46	0	181	0
Westerschelde	0	67	18	4	2	0	47	20	27	21	19	16
West Zeeuws-Vlaanderen	95	97	93	265	65	274	245	161	126	50	29	124
Oost Zeeuws-Vlaanderen	98	1.385	611	101	276	89	30	64	150	23	59	9
totaal 2008 / 2009	(1008)	(2108)	1.804	870	1.002	636	539	515	657	(187)	(404)	(1389)

Tabel 5.6.3. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland 1990/1991 – 2007/2008. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2008 vet gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2007/2008	(860)	(1175)	2.265	2.281	564	750	1.575	548	580	(112)	(182)	(736)
2006/2007	(241)	(547)	1.474	467	748	1.084	1.281	599	546	(56)	(198)	(69)
2005/2006	(81)	(610)	470	768	854	671	856	159	305	(53)	(31)	(221)
2004/2005	(15)	(1214)	1.295	270	911	765	714	320	352	(28)	(99)	(322)
2003/2004	(78)	(220)	865	739	493	373	414	322	350	(11)	(15)	(77)
2002/2003	(106)	(1027)	323	179	288	68	107	82	87	(6)	(36)	(156)
2001/2002	(4)	(22)	534	191	139	88	21	169	79	(7)	(25)	(3)
2000/2001	(4)	(7)	19	32	10	5	79	131	76	(1)	(1)	(44)
1999/2000	(4)	(17)	572	15	61	6	9	32	16	(0)	(4)	(48)
1998/1999	(0)	(61)	0	27	5	10	18	21	5	(2)	(0)	(26)
1997/1998	(12)	(9)	238	9	7	12	10	42	43	(3)	(18)	(15)
1996/1997	0	0	162	39	15	15	15	26	12	(3)	0	0
1995/1996	0	0	2	4	3	2	17	5	6	(3)	0	0
1994/1995	0	0	2	3	5	5	10	10	4	(2)	0	0
1993/1994	0	0	21	6	2	0	87	0	3	(2)	0	0
1992/1993	0	0	1	5	4	17	2	1	1	(0)	0	0
1991/1992	0	0	0	1	0	1	4	8	3	(0)	0	0
1990/1991	0	0	0	0	2	2	1	2	0	(0)	0	0

Grote Canadese Ganzen. Foto: Peter Eekelder

5.7. Brandgans - *Branta leucopsis*

Profiel

Al eeuwen overwinteren er groepen Brandganzen in het noorden en zuidwesten van Nederland. De vogels broeden in arctisch Rusland, van de Kola en Kanin schiereilanden oostwaarts tot Nova Zembla. Na een dieptepunt in de jaren vijftig is de Russische broedpopulatie fors in omvang gestegen; momenteel gaat het om circa 300.000 exemplaren. Na een tocht van enkele duizenden kilometers door Rusland en de Baltische Zee arriveren de vogels in oktober/november in Nederland. In de jaren zeventig ontstond in het op de trekroute gelegen Baltische gebied een broedpopulatie op Gotland, Oland en de kust van Estland. Deze vogels verblijven 's winters ook goeddeels in Nederland en mengen zich daar met de Russische broeders. De Baltische broedpopulatie bestaat uit enkele duizenden paren en is tegenwoordig stabiel. Sinds 1982 is er ook in Nederland een broedpopulatie ontstaan, die na een snelle groei momenteel circa 6000 paar omvat.. Het zwaartepunt van deze populatie bevindt zich in de noordelijke en oostelijke Delta. De Nederlandse broedvogels mengen 's winters met de Russische en Baltische gasten, waardoor er uitwisseling tussen deze populaties plaatsvindt.

Brandganzen voeden zich in Nederland voornamelijk met kortgrazige vegetaties, deels op buitendijkse schorren en platen en deels op wintergranen. Daarnaast wordt ook wel gevoerageerd op oogstresten van suikerbieten en dergelijke. De totale Nederlandse winterpopulatie bestaat de laatste jaren uit maximaal 250.000 – 350.000 exemplaren.

De Brandgans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2008/2009

De Brandgans begon het winterhalfjaar met een nieuw oktoberrecord van 4.343 exemplaren. Na een dip in november, toen minder brandjes werden geteld dan in de drie voorafgaande seizoenen, waren in januari en februari flinke aantallen aanwezig, terwijl de 30.077 exemplaren in februari een nieuw maandrecord betekenden. Dit is tevens het hoogst getelde regionale aantal Brandganzen ooit in een maand. In maart waren nog altijd ruim 25.000 vogels aanwezig, daarna namen de aantallen snel af. De groeiende regionale broedpopulatie leidt wel tot gemiddeld hogere aantallen tijdens de zomermaanden. Speciale tellingen leren dat de Brandgans tegenwoordig in aantal de tweede zomerganzensoort in de provincie is, zij het op ruime afstand van de Grauwe Gans (data zomerganzenstellingen SOVON/Alterra).

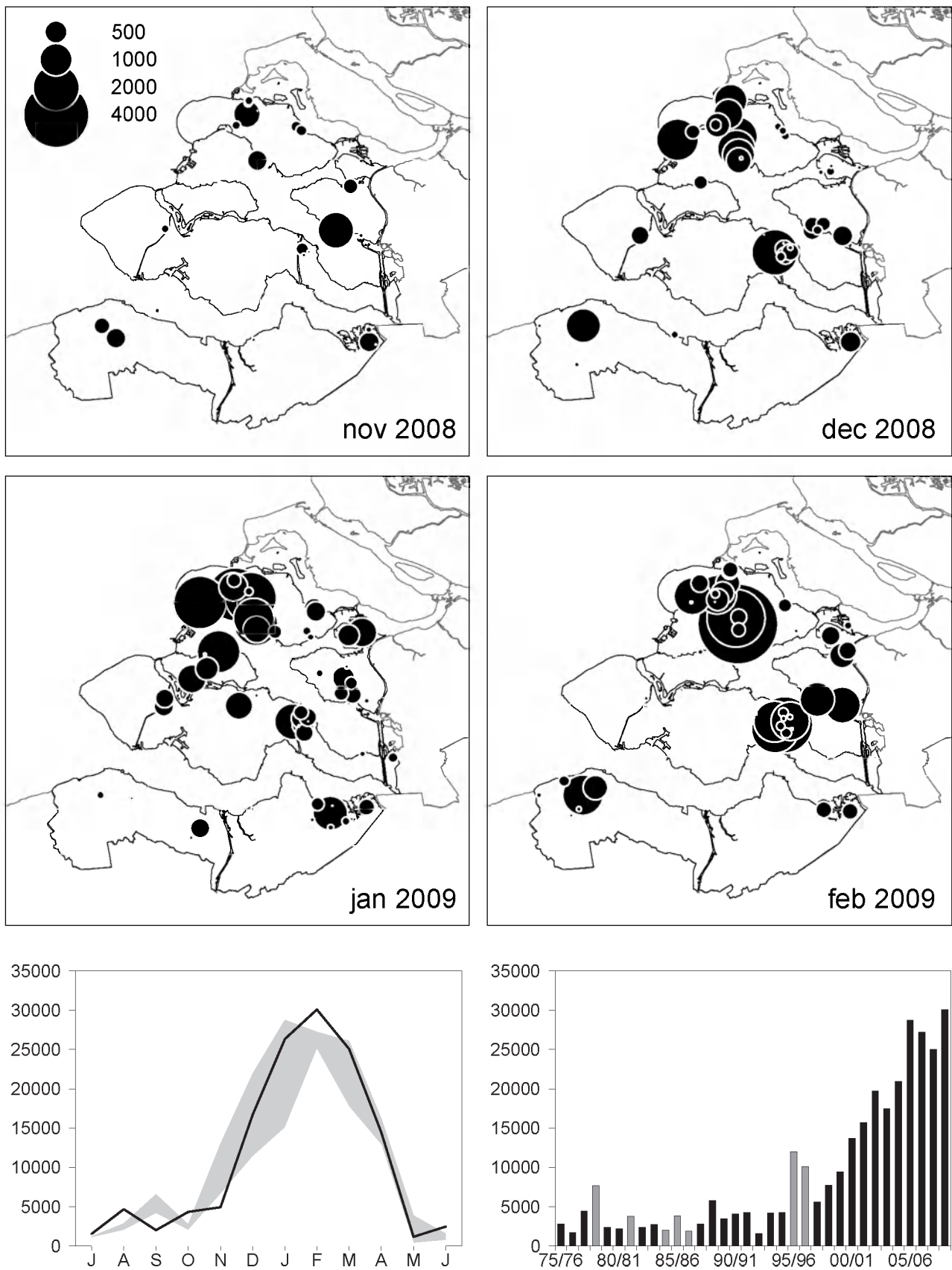
Gedurende vrijwel het gehele winterhalfjaar herbergde Schouwen-Duiveland de hoogste aantallen Brandganzen. In de zomermaanden zijn relatief veel Brandganzen te vinden in westelijk Zuid-Beveland, terwijl Tholen er in april uit sprong.

In november werd alleen buitengaats nabij de Pluimpot op Tholen een groep van meer dan 1000 exemplaren gemeld. Een maand later doken dergelijke groepen op drie plaatsen langs de Schouwse zuidkust, in de Kapelse Moer-Oost en bij Schoondijke op. Op al deze locaties waren in januari en februari ook fikse aantallen aanwezig, terwijl delen van de Yerseke Moer, de Melopolder bij Graauw en twee telgebieden langs de zuidkust van Tholen en de omgeving van Inlaag 's-Gravenhoek op Noord-Beveland ook meer dan 1.000 exemplaren telden. De 6.023 exemplaren die in februari geteld werden op de karrevelden bij de Cauwers Inlaag vormden het hoogste aantal in één telgebied. De laatste jaren is het belang van de Yerseke en Kapelse Moer en enkele gebieden in West- en Oost Zeeuws-Vlaanderen voor de Brandgans duidelijk toegenomen.

In de periode oktober 2008- april 2009 verbleef tussen de 42 en 82 procent van de Zeeuwse Brandganzen in opvanggebieden. Het gemiddelde percentage in de opvanggebieden in deze periode bedroeg 63 procent, hetgeen vrijwel gelijk is aan het percentage in 2007/2008, maar wat lager ligt dan de 75,5 procent in 2006/2007.

De Zuidkust van Schouwen was, net als in de afgelopen jaren, het belangrijkste opvanggebied voor de Brandgans. In de periode oktober-april verbleef hier gemiddeld 28 procent van de Zeeuwse populatie. Dat is veel, maar wel minder dan de 40,8 procent in 2006/2007 en de 33,7 procent in 2007/2008. Alleen in november verbleven er ook substantieel minder Brandganzen dan in de twee voorgaande jaren. De percentuele afname in de Schouwse zuidkust heeft vooral van doen met de absolute toename van de soort in andere regio's binnen de provincie. Andere opvanggebieden waar meer dan 8 procent van de Zeeuwse maandsom werd vastgesteld zijn Saefthinghe (8,7% in november), de Yerseke Moer (16,3% in december, 9,2% in januari, 25,4% in februari, 13,1 % in maart), de Scherpenissepolder (14,6% in oktober, 18,8% in november, 41,1% in april) en de Van Haaftenpolder (11,1% in april). Het percentage Brandganzen buiten natuur- en opvanggebieden schommelde tussen de 9 en 48 procent. Opvallend is dat zowel in december als in januari meer dan 40% van de Zeeuwse Brandganzen buiten de opvang- en natuurgebieden verbleef.

Het aandeel van de Zeeuwse Brandganzen in de landelijke populatie schommelde in de periode oktober-april tussen de 2,1 (in november) en 10,6 procent (in oktober). Het hoogst in de provincie getelde aantal van 30.077 exemplaren in februari was goed voor 6,8% van de landelijke maandsom.

Figuur 7 Brangans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2008 – februari 2009
 (linksonder) aantalsverloop 2008/2009 (lijn) tov extremen 2005/06- 2007/08 (grijs)
 (rechtsonder) seizoensmaxima 1975/76 – 2008/09 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.7.1. Percentage Brandganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2008/2009.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	75,0	8,3	16,7
November	51,6	8,6	39,7
December	49,2	9,1	41,7
Januari	42,3	10,2	47,5
Februari	74,6	4,6	20,8
Maart	66,7	23,6	9,7
April	81,5	9,6	8,9

Tabel 5.7.2. Aantal Brandganzen in Zeeland 2008/2009. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	1	330	250	0	192	1.135	390	440	105	54	1	5
Schouwen-Duiveland	438	1.893	109	2.864	1.787	8.942	13.412	14.626	9.637	4.143	172	585
Krammer-Volkerak	0	2	0	0	0	0	0	64	6	34	4	9
St. Philipsland	1	267	11	0	0	128	1.315	7	732	541	74	177
Tholen	1	686	522	855	1.523	1.282	1.294	3.340	3.456	8.283	9	114
Oosterschelde	0	60	91	45	0	18	235	350	877	181	0	8
Noord-Beveland	0	36	0	0	4	210	3.054	35	21	0	0	0
Veerse Meer	20	0	0	0	0	0	0	0	340	2	4	6
Walcheren	0	0	0	230	83	320	674	43	90	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	1.085	905	876	0	13	2.012	1.979	3.666	3.251	394	866	1.563
Zuid-Beveland (oost)	0	0	5	0	208	984	1.802	4.740	2.740	0	60	0
Westerschelde	0	210	0	0	30	0	255	0	131	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	128	649	1.235	75	2.261	1.111	455	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	306	152	221	450	437	1.855	505	2.582	348	1	14
totaal 2008 / 2009	1.546	4.695	2.016	4.343	4.939	16.703	26.340	30.077	25.079	14.435	1.191	2.481

Tabel 5.7.3. Aantal Brandganzen in Zeeland 1990/1991 – 2007/2008. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2008 vet gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2007/2008	1.194	2.739	4.134	2.672	13.001	21.924	22.878	25.033	17.722	16.189	1.114	1.567
2006/2007	1.094	2.876	4.731	2.022	6.611	11.376	15.061	27.224	17.842	12.856	381	1.041
2005/2006	1.232	2.021	6.586	2.761	9.375	12.233	28.763	26.654	26.085	14.012	3.899	762
2004/2005	453	232	777	560	4.854	14.118	19.851	16.899	20.930	8.280	157	627
2003/2004	622	983	155	516	3.439	14.197	15.550	17.508	13.423	9.696	143	178
2002/2003	117	100	228	515	4.332	6.258	19.709	19.010	14.193	9.282	93	119
2001/2002	17	11	303	116	2.484	7.629	10.571	15.690	11.467	6.991	26	55
2000/2001	4	3	574	70	609	2.658	9.394	13.689	10.986	4.038	7	7
1999/2000	2	11	107	96	2.651	6.852	9.462	6.587	8.801	1.575	6	2
1998/1999	0	165	54	84	4.219	7.151	7.762	7.572	5.799	1.174	14	2
1997/1998	0	1	45	22	1.653	3.864	5.629	5.020	2.373	517	3	6
1996/1997				42	1.081	4.671	4.209	10.123	4.051	575		
1995/1996				21	697	2.115	4.515	11.995	7.332	3.586		
1994/1995				34	581	2.767	4.310	1.195	2.291	414		
1993/1994				72	1.520	3.797	4.193	2.485	792	197		
1992/1993				83	1.092	1.613	1.022	340	12	9		
1991/1992				92	2.023	4.260	3.722	536	6	0		
1990/1991				18	1.363	2.098	4.123	1.682	124	0		

Brandganzen en Kolkgezen. Foto: Peter Eekelder

5.8. Rotgans - *Branta bernicla*

Profiel

Het gros van de 's winters in Nederland verblijvende Rotganzen behoren tot de nominaatvorm *Branta bernicla bernicla*, die broedt in Arctisch Rusland, met het Taimyr schiereiland als zwaartepunt. Net als bij de andere arctische ganzen is het broedsucces sterk wisselend, waarbij de lemming-cyclus een voorname rol speelt. De vogels verblijven slechts een drietal maanden op de broedplaatsen en arriveren in november, na een tocht van zo'n vijfduizend kilometer door Rusland en het Baltische gebied, in Noordwest-Europa. In Nederland verblijven van oktober tot in mei Rotganzen in het noordelijk kustgebied en in de Delta. De winterpopulatie bestaat uit circa 25.000 – 50.000 individuen, terwijl tijdens een piek in het voorjaar korte tijd circa 60.000 – 90.000 exemplaren binnen de landsgrenzen verblijven om op te vetten voor de trek naar het noorden. De winterpopulatie van Noordwest-Europa kreeg in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw een flinke tik door het instorten van zeegraspopulaties, maar sinds de jaren vijftig is sprake van een geleidelijke toename.

De Zeeuwse Rotganzen foerageerden lange tijd voornamelijk op zeegras, maar door de sterke afname van dit zoute gras zijn de vogels hun voedsel steeds eerder en meer op binnendijkse kortgrazige vegetaties gaan zoeken.

In koude winters overwinteren er ook uit Spitsbergen en Frans-Jozefland afkomstige Witbuikrotganzen (*Branta bernicla hrota*) in Nederland. In milde winters zijn er normaliter slechts enkele exemplaren van deze (onder)soort aanwezig.

Het huidige door de overheid gehanteerde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Rotgans.

Seizoen 2008/2009

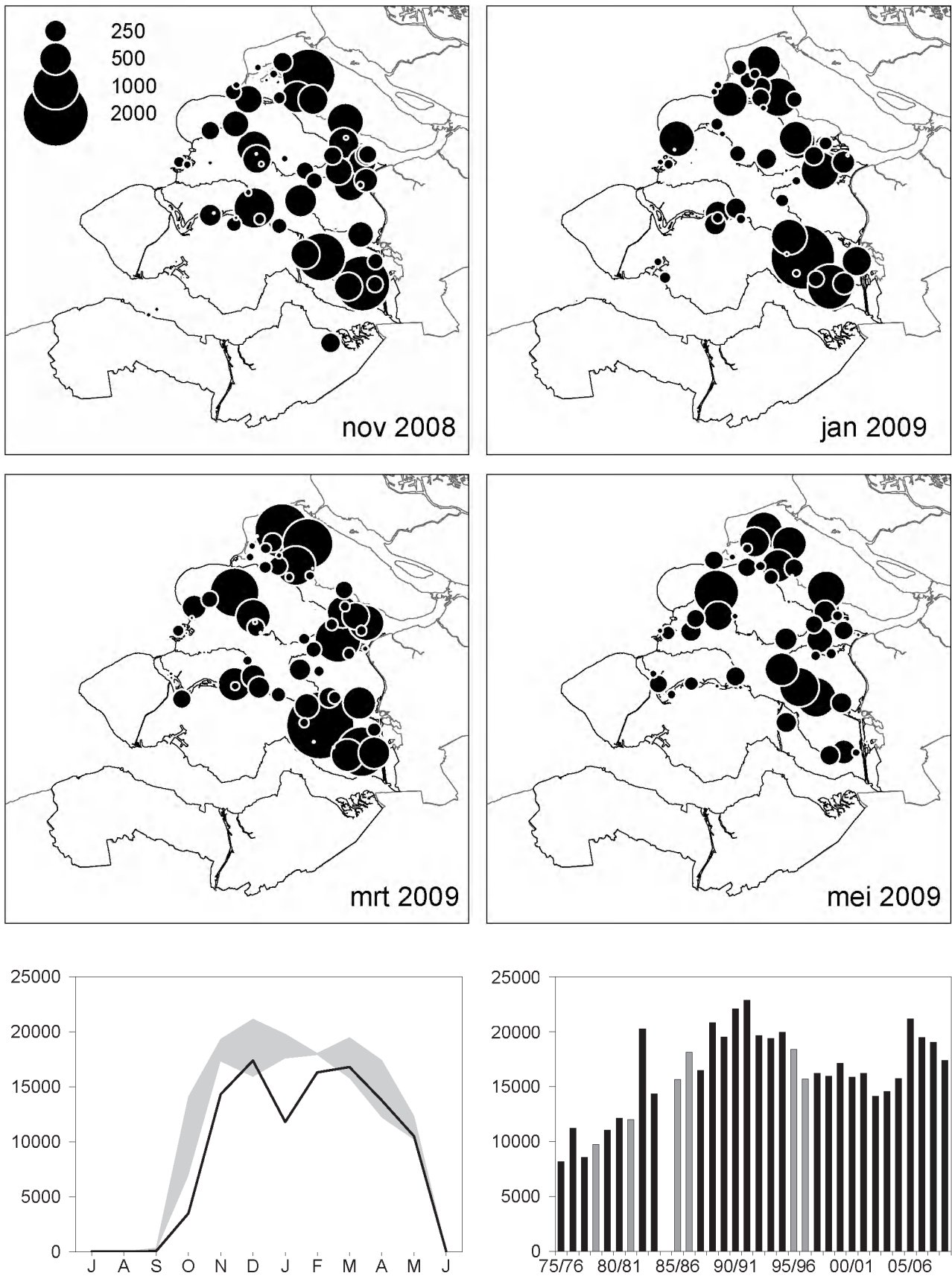
De terugval van het aantal in Zeeland overwinterende Rotganzen zette in het seizoen 2008/2009 onverminderd voort. Opvallend was met name de late aankomst: het oktober-aantal van 3.503 exemplaren was het laagste sinds de start van de tellingen! November gaf met dik 14.000 exemplaren een wat normaler beeld te zien, terwijl in december zelfs meer Rotganzen geteld werden dan in de afgelopen twee seizoenen.

De terugval van de aantallen in januari had ongetwijfeld van doen met de winterse omstandigheden, waardoor bolwerken als de Prunjepolder het plots met aanzienlijk minder Rotganzen moesten stellen. Van februari tot en met mei lagen de aantallen vervolgens aardig in lijn met die van de laatste jaren.

Traditiegetrouw verbleef het gros van de Rotganzen rond de Oosterschelde en de Grevelingen. De boorden van de Westerschelde zijn nog altijd niet in trek, al vormde een groep van 200 exemplaren in de Melopolder bij Graauw in november een opmerkelijke uitzondering. Belangrijke gebieden voor de Rotgans zijn onder meer het Schor van de Rattekaai, de Krabbenkreek tussen St. Philipsland en Tholen, de Prunjepolder en de Slikken van Flakkee-Noord.

Het nieuwe opvang- en gedoogbeleid is niet gericht op de Rotgans. Het percentage van de in Zeeland verblijvende Rotganzen dat zich in de opvanggebieden ophoudt varieert aanzienlijk: dit seizoen tussen de 2 procent in januari en 28 procent in april. veelal laag; in de meeste maanden schommelt het rond de 10%, maar in april en mei kan dat aanzienlijk hoger liggen. Alleen in het opvanggebied Zuidkust Schouwen bevond zich bijna elke maand tenminste 5% van de Zeeuwse populatie, met een piek van 15,4 procent in april. Andere opvanggebieden waar in tenminste één maand meer dan 5 procent van de Zeeuwse populatie te vinden was zijn de Yerseke Moer (5,5% in april) en de Scherpenissepolder (5,3% in mei). Een fors deel van de Zeeuwse Rotganzen bevindt zich in de overige Natura 2000-gebieden. Gemiddeld verbleef 61,8 procent van de in Zeeland verblijvende Rotganzen in de periode oktober- mei binnen natuur- en opvanggebieden.

Het Zeeuwse aandeel van de landelijke winterpopulatie is groot. In de periode oktober – mei is hier gemiddeld 30,3 procent van de Nederlandse populatie te vinden. Van alle ganzen is dat met afstand het hoogste percentage. Het hoogste percentage werd gemeten in december (52,3%). Daarna neemt het aandeel geleidelijk af tot een percentage van 13,7 procent in mei.

Figuur 8 Rotgans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2008 – mei 2009
 (linksonder) aantalsverloop 2008-2009 (lijn) tov extremen 2005/06 – 2007/08 (grijs)
 (rechtsonder) seizoensmaxima 1975/76 – 2008/2009 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.8.1. Percentage Rotganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2008/2009.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	8,6	54,5	36,9
November	15,5	52,0	32,5
December	7,7	59,6	32,7
Januari	1,9	37,4	60,7
Februari	6,8	47,7	45,5
Maart	11,7	49,2	39,2
April	28,1	40,9	31,0
Mei	17,1	55,4	27,5

Tabel 5.8.2. Aantal Rotganzen in Zeeland 2008/2009. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	8	9	4	541	2383	1852	128	131	1379	997	1443	0
Grevelingen	1	2	9	209	776	3353	2306	1287	2046	969	1423	5
Schouwen-Duiveland	7	7	4	468	1975	2443	1953	2263	2507	3395	1690	5
Krammer- Volkerak	0	0	0	14	223	4	5	0	0	49	0	0
St. Philipsland	1	0	2	224	737	892	953	930	1065	1190	528	1
Tholen	0	0	0	504	1747	750	134	941	1298	3715	2352	3
Oosterschelde	9	2	33	481	1909	2108	1442	3596	2918	1696	1997	11
Noord-Beveland	0	0	2	121	812	1705	523	992	351	607	240	1
Veerse Meer	0	0	0	0	0	0	0	0	4	13	173	0
Walcheren	0	0	6	0	8	28	38	31	180	20	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	1	1	45	539	408	355	927	872	134	170	0
Zuid-Beveland (oost)	0	7	5	895	2946	3811	3912	5166	4166	975	488	1
Westerschelde	0	0	5	0	14	0	0	19	0	0	1	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	14	0	8	0	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	1	1	200	0	0	0	0	0	0	0
Voordelta	0	0	0	0	30	17	36	19	0	0	0	0
totaal 2008 / 2009	26	28	72	3.503	14.313	17.371	11.793	16.302	16.786	13.760	10.505	27

Tabel 5.8.3. Aantal Rotganzen in Zeeland 1990/1991 – 2007/2008. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2008 vet gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2007/2008	19	20	26	9.052	19.053	15.851	17.542	17.841	15.707	17.411	10.807	15
2006/2007	12	14	364	14.086	19.331	16.410	17.533	18.036	19.471	12.143	10.150	19
2005/2006	20	18	94	6.852	17.255	21.151	19.776	17.902	19.372	16.386	12.334	114
2004/2005	9	12	24	8.448	15.750	14.953	15.186	14.601	12.659	12.843	7.263	23
2003/2004	24	17	31	10.581	14.560	14.087	13.135	13.235	12.885	10.496	7.382	24
2002/2003	14	21	475	11.190	14.100	12.944	12.013	10.776	11.217	12.381	10.322	17
2001/2002	9	14	18	6.132	12.994	14.173	15.551	16.184	12.596	10.976	9.655	19
2000/2001	17	9	15	9.957	13.393	14.471	14.450	14.015	15.854	10.244	9.475	36
1999/2000	32	22	467	11.164	14.652	14.316	17.112	15.504	15.092	14.134	8.089	34
1998/1999	23	17	68	12.393	14.864	15.951	11.886	10.631	13.130	10.698	8.588	59
1997/1998	12	14	13	11.342	16.222	15.743	15.974	14.638	14.385	14.856	11.495	34
1996/1997			153	9.892	15.682	14.990	12.670(12107)	14.542	14.380	10.138		
1995/1996			1.139	5.187	14.070	18.393	16.359	17.505	16.430	16.112	11.861	
1994/1995			71	7.916	17.682	19.925	18.685	19.561	19.321	12.125	11.618	
1993/1994			105	13.594	19.367	15.887	17.673	17.545	16.589	12.019	10.534	
1992/1993			211	13.573	17.389	17.315	19.616	16.318	10.183	11.816	7.133	
1991/1992			7	13.773	22.875	21.424	21.569	19.399	21.419	14.778	13.061	
1990/1991			804	18.700	21.372	22.095	19.647	14.144	16.388	14.337	10.581	

Rotganzen. Foto: Maarten Shuijter

5.9. Overige soorten

5.9.1. Knobbelzwaan *Cygnus olor*

Slechts een gering deel van de circa 30.000 in Nederland overwinterende Knobbelzwanen verblijft binnen de Zeeuwse provinciegrenzen. Wel lag het aantal getelde exemplaren tengevolge van het strengere winterweer (waarbij meer Knobbelzwanen naar grotere, deels ijsvrije wateren trekken) met name in december en januari wat hoger dan in de afgelopen seizoenen. Toch was het naar Zeeuwse begrippen flinke aantal van 735 exemplaren in januari nog altijd maar goed voor 2,3 procent van de Nederlandse populatie. De Grevelingen en het Krammer-Volkerak herbergden de hoogste aantallen. De grootste groepen bevonden zich bij de Veermansplaten (ca. 140 ex in december en januari) en bij de Slikken van de Heen-West (99 ex. in mei). Binnendijs vormen de graslanden van Walcheren, (bijv. 46 ex. bij Schallach in januari) en Tholen (bijv. 31 ex. tussen Scherpenisse en Poortvliet in januari) geschikt habitat voor de soort.

5.9.2. Zwarte Zwaan *Cygnus atratus*

Nazaten van ontsnapte en verwilderde Zwarte Zwanen zijn tegenwoordig jaarrond in ons land te vinden. De landelijke winterpopulatie bedraagt circa 120-140 ex en de zoete Deltawateren vormen de belangrijkste verblijfplaats. In Zeeland worden de meeste Zwarte Zwanen opgemerkt nabij Tholen en St. Philipsland, op Walcheren en in het Veerse Meer. Ten opzichte van de afgelopen twee seizoenen vertoonde het aantal getelde exemplaren een lichte daling. De grootste groep van 6-8 exemplaren hield zich van december tot en met maart op nabij Schellach op het Platte van Walcheren. De enige andere telgebieden waar tenminste 4 exemplaren werden gezien waren de Haringvreter in het Veerse Meer (4 ex. juli), Gapinge Walcheren (4 ex. januari), de Markiezaatskade (6 ex. november), het Rammegors (4 ex. december), de Poortvliet- en Mallandpolder Tholen (4 ex. maart), de Veermansplaat Grevelingen (4 ex. in april), de Slikken van de Heen-West (6 ex. in mei) en de Plaat van de Vliet (4 ex. in juni).

5.9.3. Wilde Zwaan *Cygnus cygnus*

Pleisterende Wilde Zwanen zijn de laatste jaren ronduit schaars binnen de provinciegrenzen. De reeks zachte winters zal daar debet aan zijn; de Delta ligt immers in het uiterste zuidwesten van het reguliere overwinteringsgebied. De wat strengere winter van 2008/2009 bracht een iets groter aantal Wilde Zwanen naar de provincie, maar met een maximum van 46 exemplaren in december was de soort zeker niet talrijk te noemen. Op een enkel individu na werden alle Wilde Zwanen gezien in de Grevelingen en het aangrenzende polderland rond Zonnemaire en Dreischor. De grootste groep van 24 exemplaren bevond zich in december in de Nieuw-Bommenedepolder.

5.9.4. Taigarietgans *Anser fabalis*

Het Deltagebied van Zuidwest-Nederland is in zachte winters normaliter niet rijk aan Taigarietganzen. Deze (onder)soort overwintert in Nederland vooral in het noordoosten, dat beschouwd kan worden als een uitloper van de belangrijkste winterse pleisterplaatsen in noordoost-Duitsland.

Tijdens de maandelijkse tellingen in 2008/2009 werden slechts enkele Taigarietganzen gemeld op Schouwen, terwijl op 18 januari 2009 een groep van 34 exemplaren gemeld werd in het telgebied Kreekrakpolder en Völkerpolder beoosten het Schelde-Rijnkanaal.

Determineren van Taiga- en Toendrarietganzen kan overigens nog steeds een crime zijn; bovendien zijn er enkele rietgansvormen waarvan de experts nog steeds twisten tot welke van de twee die gerekend moeten worden.

5.9.5. Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus*

Kleine Rietganzen overwinteren in Nederland voornamelijk in Zuidwest-Friesland. In de Delta zijn er geen reguliere pleisterplaatsen. Wel overwinteren jaarlijks duizenden Kleine Rietganzen rond Damme in West-Vlaanderen. Deze vogels trekken wel over Zeeland, maar worden slechts zelden aan de grond gezien. In het nabije West Zeeuws-Vlaanderen doken dit seizoen in november en december wel wat pleisterende groepen op. De grootste groep bestond uit 216 exemplaren en bevond zich op 18 november tussen Nieuwvliet en Zuidzande. In januari en februari werd in het noorden van de provincie nog een enkel individu opgemerkt tussen de Toendrarietganzen.

5.9.6. Dwerggans *Anser erythropus*

Het leeuwendeel van de 's winters binnen de landsgrenzen verblijvende Dwergganzen (maximaal circa 80 ex) is afkomstig van een herintroductieproject in Zweeds Lapland. De bedoeling is dat de vogels in een relatief 'veilig' land als Nederland overwinteren, een strategie die lijkt te slagen. Het Oudeland van Strijen in de Hoeksche Waard vormt de belangrijkste overwinteringslocatie voor de Dwerggans in Nederland. In Zeeland worden tegenwoordig jaarlijks enkele Dwergganzen opgemerkt, vaak temidden van grote concentraties Kol- en Brandganzen. Op Waarneming.nl is goed te volgen waar deze individuen te vinden zijn. Tijdens de maandelijkse tellingen in 2008/2009 werden geen Dwergganzen opgemerkt.

5.9.7. Soepgans *Anser anser forma domestica*

De maandelijkse tellingen wijzen uit dat nazaten van verwilderde boerenganzen en parkganzen zowel in het stedelijk

gebied als op het platteland en in open natuurgebieden te vinden zijn. Veelal gaat het om jaarrond verblijvende vogels, maar in groepen migrerende Grauwe Ganzen duiken ook geregeld vogels met kenmerken van de gedomesticeerde ondersoort op. De meeste tellers registreren de aanwezige 'soepganzen' in hun reguliere telgebied, maar in stedelijk gebied is het beeld verre van compleet. De forse aantalspiek in januari heeft vooral te doen met de in die maand veel completer dekking in stedelijk gebied. Zo werden in het behoorlijk grondig getelde Walcheren in die maand 179 exemplaren geteld, waarvan substantieel deel in Middelburg en Vlissingen. Groepen van meer dan 20 exemplaren werden voorts gemeld van de Wilhelminapolder-West (25 in oktober), de Westerschenge (24 in januari) en de Zandstraat en Terneuzen-stad in Zeeuws-Vlaanderen (resp. 22 en 38 ex. in januari).

5.9.8. Indische Gans *Anser indicus*

Verwilderde Indische Ganzen broeden sinds enige tijd in Noordwest-Europa, met een accent op Nederland en Zweden. Veel Nederlandse broedvogels overwinteren niet ver van de broedplaatsen. In de Delta broeden slechts enkele paren; de winterpopulatie is hier navenant klein, maar wel groeiende. Individuen of tweetallen duiken 's winters nu en dan op in groepen ganzen, vooral op Walcheren. De grootste groep van 4 ex bevond zich in januari aan de Baaiweg bij Westkapelle. Andere locaties waar geregeld enkele Indische Ganzen werden gemeld waren de Haringvreter en de Middelplaten in het Veerse Meer.

5.9.9. Kleine Canadese Gans *Branta hutchinsii minima*

De Kleine Canadese Gans is in Nederland veel schaarser dan de sterk in opkomst zijnde Grote Canadese Gans en wordt slechts zelden gemeld bij de maandelijkse tellingen. In het seizoen 2008/2009 werden enkele exemplaren vastgesteld op Tholen en een wat grotere groep in West Zeeuws-Vlaanderen.

5.9.10. Witbuikrotgans *Branta hrota*

De van Spitsbergen en Frans-Josefland afkomstige Witbuikrotganzen overwinteren in Noordoost-Engeland en Denemarken en zakken vooral in strenge winters soms met honderden ex naar Nederland af. In de meeste zachte winters zijn de sterk kustgebonden Witbuiken in Nederland tamelijk zeldzaam. In Zeeland worden de meeste vogels gezien nabij de Oosterschelde en de Grevelingen. In het seizoen 2008/2009 werden bij tien tellingen Witbuikrotganzen gemeld. Negen maal ging het om een enkel exemplaar in de Sint Pieterspolder bij Yerseke, de Karrenvelden Scharendijke, de Prunjepolder-Noord, de Koudekerkse en Westenschouwse Inlaag en de Slikken van den Dortsman. Opmerkelijk was een groep van 10 exemplaren op het strand nabij Breskens in januari.

5.9.11. Roodhalsgans *Branta ruficollis*

In de periode november 2008 –februari 2009 werden zeven maal Roodhalsganzen opgemerkt tijdens maandelijkse tellingen, en wel in de Yerseke- en Kapelse Moer, bij Wolphaartsdijk, de Zandkreekdijk, de Middelplaten en Kwistenburg in het Veerse Meer en bezuiden Zierikzee. Alleen op Kwistenburg ging het om twee exemplaren.

5.9.12. Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

Van alle getelde ganzen- en zwanensoorten lijkt de Nijlgans het meest diffuus verspreid over de hele provincie voor te komen. Net als in het seizoen 2006/2007 ging het bij 72 procent van de gemelde Nijlganzen om 1-5 ex per telgebied. Slechts 5,5 procent van de gemelde groepen bestond uit 25 of meer exemplaren. De seizoensspreiding en de aantallen waren goed vergelijkbaar met die van het seizoen 2007/2008. Wederom was er een duidelijke aantalspiek in september. Ditmaal bedroeg die 727 exemplaren en verbleven er meer dan 160 Nijlganzen langs de zuidoostkust van Tholen en in de Prunjepolder. Groepen van tenminste 25 exemplaren werden gedurende het winterhalfjaar vooral gezien op Schouwen, Tholen en St. Philipsland, Krammer-Volkerak, Markiezaat en de aansluitende polders in de Hals van Zuid-Beveland en bij de Westerschenge. Het Zeeuwse aandeel in de landelijke populatie is het hoogst in september, maar bedraagt dan nog altijd niet meer dan een schamele 3,9 procent. In de loop van het winterhalfjaar neemt het aantal meldingen van Nijlganzen bij de maandelijkse tellingen af. Het wat hogere aantal in januari ten opzichte van december is waarschijnlijk een gevolg van een betere teldekking in deze midwintermaand.

6. Literatuur

BOER V. DE & JEUGD H.J. VAN DER 2007. Zomerganzen in het Deltagebied in 2007. SOVON-monitoringrapport 2007/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

BOMMEL F.P.J. VAN, KWAK R.G.M., JEUGD H.J. VAN DER, GULDEMOND A., WEIJDEN A.G.G. VAN DER 2006. Ervaringen met de opvang van ganzen op de klei. Seizoen 1, 2005/2006. Alterra-Technische Rapportage. Wageningen.

JEUGD H.J. VAN DER & BOER V. DE. 2006. Zomerganzen in het Deltagebied in 2006. SOVON-inventarisatierapport 2006/12. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

REMMERTS R. 2010. Ganzennieuwsbrief Zeeuws-Vlaanderen, januari 2009-2010. Axel.

VISSER A., VOSLAMBER B., GULDEMOND, A. & EBBINGE B.S. 2009. Opvang van ganzen op de klei: evaluatie van experimenten in drie winters. Alterra-rapport 1845. Wageningen.

Bijlage I

Overzicht percentage ganzen en Kleine Zwaan in de opvanggebieden, overige natuurgebieden en gebieden zonder beschermde status in de het seizoen 2008/2009. De getelde ganzen en zwanen in de Hogerwaardpolder werden voorheen niet opgenomen in het Zeeuwse overzicht: deze getallen werden gerekend tot Noord-Brabant. Om de continuïteit van de telreeks niet te doorbreken, zijn de gegevens van de Hogerwaardpolder niet opgenomen in de reguliere overzichten van de tellingen in 2008/09. De gegevens zijn echter wel gebruikt voor de berekeningen aangaande de opvanggebieden.

Kleine Zwaan

Nr	Gebied	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
10	Hoogerwaardpolder		0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0			
13	Van Haftenpolder		0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0			
14	De Maire		0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0			
15	Dijkwater		0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0			
16	Zuidkust Schouwen		0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0			
	totaal opvang		0,0	1,5	2,3	1,1	0,0	0,0			
17	overig Vogelrichtlijngebied	100,0	57,1	13,0	7,2	81,7	100,0				
18	overig natuur		0,0	7,4	7,1	4,9	0,0	0,0			
19	overig buiten natuurgebied		0,0	34,0	77,7	86,8	18,3	0,0			
	natuur&opvang totaal	100,0	66,0	22,3	13,2	81,7	100,0				
	overig buiten natuurgebied		0,0	34,0	77,7	86,8	18,3	0,0			
	% in opvanggebieden		0,0	1,5	2,3	1,1	0,0	0,0			
	% overig Natura2000 en natuur	100,0	64,5	20,1	12,1	81,7	100,0				
	% buiten opvang/natuur		0,0	34,0	77,7	86,8	18,3	0,0			

Toendrarietgans

Nr	Gebied	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge		0,0	0,2	0,1	0,0	19,2	0,0			
3	Groot-Eiland		0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0			
6	Baarsandse Kreek/De Blikken		33,3	0,1	0,2	0,0	0,0	100,0			
7	Yerseke Moer		0,0	0,0	2,5	0,0	0,0	0,0			
16	Zuidkust Schouwen		0,0	13,3	0,8	0,3	0,1	0,0			
	totaal opvang		100,0	13,7	4,4	4,5	19,3	100,0			
17	overig Vogelrichtlijngebied		0,0	9,9	5,6	6,3	1,2	0,0			
18	overig natuur		0,0	0,3	0,7	0,3	1,2	0,0			
19	overig buiten natuurgebied		0,0	76,0	89,3	88,8	78,3	0,0			
	natuur&opvang totaal	100,0	24,0	10,7	11,2	21,7	100,0				
	overig buiten natuurgebied		0,0	76,0	89,3	88,8	78,3	0,0			
	% in opvanggebieden	100,0	13,7	4,4	4,5	19,3	100,0				
	% overig Natura2000 en natuur		0,0	10,3	6,3	6,6	2,4	0,0			
	% buiten opvang/natuur		0,0	76,0	89,3	88,8	78,3	0,0			

Kolgans

Nr	Gebied	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge	10,8	32,4	14,2	3,6	11,4	28,8				
2	De Putting	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,7				
3	Groot-Eiland	0,0	0,0	0,0	17,9	24,2	13,4				
5	Braakman	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0				
6	Baarzandse Kreek/De Blikken	57,8	1,2	3,9	1,3	8,1	5,3				
7	Yerseke Moer	0,0	10,1	13,7	3,9	15,2	14,2				
8	Ganzenreservaat De Poel	0,0	6,2	5,5	3,4	3,5	0,0				
9	Oosterschenge	0,0	0,0	0,0	8,4	1,8	0,0				
10	Hoogerwaardpolder	3,6	0,4	0,2	0,0	0,2	0,0				
11	Schakerloopolder	0,0	0,5	0,5	0,0	1,4	0,2				
12	Scherpenissepolder	0,0	0,3	1,1	0,2	0,5	0,0				
13	Van Haftenpolder	6,0	0,1	0,1	0,0	0,6	1,5				
14	De Maire	0,0	8,6	4,9	2,6	1,0	0,5				
15	Dijkwater	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,1				
16	Zuidkust Schouwen	0,0	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0				
	Opvang totaal	78,3	60,0	44,5	42,0	68,1	78,6				
17	overig Vogelrichtlijngebied	3,6	2,3	2,1	1,9	2,6	3,1				
18	overig natuur	4,8	3,1	8,0	5,8	3,8	8,4				
19	overig buiten natuurgebied	13,3	34,6	45,5	50,3	25,5	9,9				
	natuur&opvang totaal	86,7	65,4	54,5	49,7	74,5	90,1				
	overig buiten natuurgebied	13,3	34,6	45,5	50,3	25,5	9,9				
	% in opvanggebieden	78,3	60,0	44,5	42,0	68,1	78,6				
	% overig Natura2000 en natuur	8,4	5,4	10,1	7,7	6,4	11,5				
	% buiten opvang/natuur	13,3	34,6	45,5	50,3	25,5	9,9				

Grauwe Gans

Nr	Gebied	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge	27,6	26,8	56,1	46,2	24,5	15,7	15,6			
2	De Putting	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7			
3	Groot-Eiland	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	9,0	2,7			
4	Axelse Kreek	0,0	5,7	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0			
5	Braakman	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0			
6	Baarzandse Kreek/De Blikken	0,0	3,8	0,8	0,4	0,0	0,8	0,8			
7	Yerseke Moer	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0			
8	Ganzenreservaat De Poel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
9	Oosterschenge	0,0	1,2	0,2	0,4	0,3	1,8	4,7			
10	Hoogerwaardpolder	0,5	1,5	0,1	1,2	0,6	0,8	0,3			
11	Schakerloopolder	1,1	0,0	0,4	0,3	0,0	4,0	0,0			
12	Scherpenissepolder	2,7	0,0	0,4	0,0	0,2	0,1	0,1			
13	Van Haftenpolder	0,5	1,5	1,1	0,5	0,2	3,8	2,8			
14	De Maire	0,0	1,1	2,8	4,6	2,1	3,0	1,9			
15	Dijkwater	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	1,2	1,2			
16	Zuidkust Schouwen	12,5	7,4	1,1	1,0	0,5	1,8	1,8			
	Opvang totaal	44,8	49,3	63,3	55,1	31,9	42,0	34,6			
17	overig Vogelrichtlijngebied	34,9	14,4	8,1	6,0	5,8	13,2	23,3			
18	overig natuur	0,7	2,7	0,8	1,3	1,6	3,4	4,2			
19	overig buiten natuurgebied	19,6	33,5	27,9	37,6	60,7	41,3	37,9			
	natuur&opvang totaal	80,4	66,5	72,1	62,4	39,3	58,7	62,1			
	overig buiten natuurgebied	19,6	33,5	27,9	37,6	60,7	41,3	37,9			
	% in opvanggebieden	44,8	49,3	63,3	55,1	31,9	42,0	34,6			
	% overig Natura2000 en natuur	35,6	17,1	8,8	7,3	7,4	16,7	27,4			
	% buiten opvang/natuur	19,6	33,5	27,9	37,6	60,7	41,3	37,9			

Brandgans

Nr	Gebied	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge		4,7	8,7	2,6	6,2	1,6	4,4	2,4		
2	De Putting		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,9	0,0		
3	Groot-Eiland		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
5	Braakman		0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0		
6	Baarzandse Kreek/De Blikken		0,2	4,4	6,0	0,2	6,1	3,0	0,7		
7	Yerseke Moer		0,0	4,3	16,3	9,2	25,4	13,1	0,0		
8	Ganzenreservaat De Poel		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
9	Oosterschenge		0,0	0,0	0,0	2,8	0,0	0,0	0,0		
10	Hoogerwaardpolder		0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0		
11	Schakerloopolder		0,0	0,3	1,1	0,1	1,9	1,2	1,3		
12	Scherpenissepolder		14,6	18,8	1,6	0,8	2,8	2,6	41,1		
13	Van Haftenpolder		0,0	0,1	0,0	0,0	3,1	7,6	11,1		
14	De Maire		0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0		
15	Dijkwater		0,0	0,0	0,8	0,0	1,1	0,0	0,0		
16	Zuidkust Schouwen		55,5	15,0	20,7	21,5	32,5	28,8	24,9		
	totaal opvang		75,0	51,6	49,2	42,3	74,6	66,7	81,5		
17	overig Vogelrichtlijngebied		2,8	7,2	8,4	8,8	3,7	22,3	7,9		
18	overig natuur		5,5	1,4	0,7	1,5	0,9	1,3	1,6		
19	overig buiten natuurgebied		16,7	39,7	41,7	47,5	20,8	9,7	8,9		
	natuur&opvang totaal		83,3	60,3	58,3	52,5	79,2	90,3	91,1		
	overig buiten natuurgebied		16,7	39,7	41,7	47,5	20,8	9,7	8,9		
	% in opvanggebieden		75,0	51,6	49,2	42,3	74,6	66,7	81,5		
	% overig Natura2000 en natuur		8,3	8,6	9,1	10,2	4,6	23,6	9,6		
	% buiten opvang/natuur		16,7	39,7	41,7	47,5	20,8	9,7	8,9		

Rotgans

Nr	Gebied	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge		0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
7	Yerseke Moer		0,0	2,9	0,5	0,1	0,2	0,3	5,5	2,0	
9	Oosterschenge		0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
11	Schakerloopolder		0,0	1,0	0,1	0,0	0,1	1,4	2,7	1,0	
12	Scherpenissepolder		0,0	0,0	0,5	0,0	0,1	0,4	4,3	5,3	
13	Van Haftenpolder		0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	
14	De Maire		1,1	0,4	0,0	0,0	0,6	0,1	0,2	0,8	
15	Dijkwater		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	
16	Zuidkust Schouwen		7,5	7,7	6,5	1,8	5,9	9,4	15,4	7,9	
	totaal opvang		8,6	15,5	7,7	1,9	6,8	11,7	28,1	17,1	
17	overig Vogelrichtlijngebied		52,7	49,8	57,6	35,2	45,3	47,6	38,4	52,5	
18	overig natuur		1,8	2,2	2,0	2,2	2,4	1,5	2,4	2,9	
19	overig buiten natuurgebied		36,9	32,5	32,7	60,7	45,5	39,2	31,0	27,5	
	natuur&opvang totaal		63,1	67,5	67,3	39,3	54,5	60,8	69,0	72,5	
	overig buiten natuurgebied		36,9	32,5	32,7	60,7	45,5	39,2	31,0	27,5	
	% in opvanggebieden		8,6	15,5	7,7	1,9	6,8	11,7	28,1	17,1	
	% overig Natura2000 en natuur		54,5	52,0	59,6	37,4	47,7	49,2	40,9	55,4	
	% buiten opvang/natuur		36,9	32,5	32,7	60,7	45,5	39,2	31,0	27,5	

Grote Canadese Gans

Nr Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1 Saefthinge	9,7	54,9	3,8	1,7	0,1	0,1	8,2	6,2	14,5	9,1	11,2	0,1
2 De Putting	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0
3 Groot-Eiland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0
4 Axelse Kreek	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 Braakman	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6 Baarzandse Kreek/De Blikken	0,0	0,0	0,0	0,5	0,2	0,3	0,0	1,0	3,8	10,1	0,0	0,0
13 Van Haaftenpolder	0,8	0,6	0,7	1,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,6	2,1	0,0	0,0
14 De Maire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,4	0,1	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
16 Zuidkust Schouwen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,4	0,4	0,3
totaal opvang	10,5	59,9	29,2	37,2	20,7	10,0	23,4	27,1	28,3	21,7	11,6	0,4
17 overig Vogelrichtlijngebied	78,5	14,6	17,2	14,9	5,6	8,1	12,8	12,4	17,9	38,1	68,6	85,1
18 overig natuur	1,2	3,5	11,1	17,2	15,3	27,4	6,6	16,5	16,4	7,6	5,3	0,7
19 overig buiten natuurgebied	9,9	22,0	42,5	30,7	58,4	54,5	57,1	44,0	37,4	32,6	14,6	13,8
natuur&opvang totaal	90,1	78,0	57,5	69,3	41,6	45,5	42,9	56,0	62,6	67,4	85,4	86,2
overig buiten natuurgebied	9,9	22,0	42,5	30,7	58,4	54,5	57,1	44,0	37,4	32,6	14,6	13,8
% in opvanggebieden	10,5	59,9	29,2	37,2	20,7	10,0	23,4	27,1	28,3	21,7	11,6	0,4
% overig Natura2000 en natuur	79,6	18,1	28,3	32,2	20,9	35,6	19,4	28,9	34,3	45,7	73,8	85,7
% buiten opvang/natuur	9,9	22,0	42,5	30,7	58,4	54,5	57,1	44,0	37,4	32,6	14,6	13,8

